

Брой 5 (2034) Година LXVII, ISSN-0205-0943

май 2025 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Национален туристически поход „По пътя на Ботевата чета - Козлодуй - Околчица“ - 27 май - 2 юни, Козлодуй - Околчица, МОН, БТС, Област Враца
XXXVI-и Национален песенен празник „Песните на България“ - 7 и 8 юни, ТУЦ „Момина крепост“, м. Ксилифор, Велико Търново, БТС, ТД „Сдружение на туристическите хорове в България“, ТД „Трапезица 1902“ - гр. Велико Търново

Национален преглед на туристическите умения и сръчности за учещи за приз „Кристалинен еделвайс“ - 20-22 юни, язовир „Копринка“, БТС, МОН, ТД „Орлово гнездо“ - гр. Казанлък

Туристически детски поход по два различни маршрута: до извора на р. Струма и до Черни връх по повод Деня на детето - 27 май - 1 юни, хижа „Алеко“, Витоша, ТД „Мотен“, х. „Алеко“, Витоша

VIII-и Общински туристически празник за учещи в село Добриня - 2 юни, село Добриня, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Празник на билките за ученици с изкачване до връх Мечи чал и откриване на летния туристически сезон - юни, Община Чепеларе, ТД „Студенец“ - гр. Чепеларе

Национален спортно-туристически сбор за ученици „Етрополе 2025“ - 14-15 юни, ТД ТСЕ „Етрополе“ - гр. Етрополе, БТС, Община Етрополе

Риболовен фест „Ардино 2025“ с ученически поход от град Ардино до Дяволския мост - 21 юни, град Ардино, Дяволския мост, Община Ардино, ТД „Белите брези“ - гр. Ардино
Дни на приключенията на Тарзан за деца и ученици (по веднъж месечно) - май, юни и юли, Въжени градини „Мотен“ до х. „Алеко“, ТД „Мотен“, х. „Алеко“, Витоша

Зелени градски лагери „Млад турист 2025“ (5 смени) - 16 юни - 22 август, по програма, ТД „Родни балкани“ - гр. Варна

23-ти Национален туристически поход „Добруджа и морето“ - 7 и 8 юни, Северно Черноморие, ТД „Добротица“ - с. Ново Ботево

Туристически поход „По стъпките на Никола Войновски“ - 14 и 15 юни, м. Богда - х. „Хайдушка песен“, ТД „Узана“ - Габрово

Общински поход „100 километра за 24 часа“ - 20 и 21 юни, Варненска област, ТД „Владислав Варненчик“ - гр. Варна

Нощен поход до нос Емине „Да посрещнем заедно изгрева“ по участък от „Ком-Емине“ - 28 юни, Източна Стара планина, ТД „Чудни скали“ - гр. Айтос

Поход до извора на река Арда и Ардин връх - юни, село Горна Арда, ТД „Крепостта - Могилница“ - с. Могилница
Велообиколка на Варненското езеро - юни, Варна, ТД „Родни балкани“ - гр. Варна

Воден (гребен) поход по река Росица и язовир „Александър Стамболийски“ - 21 - 22 юни, река Росица, язовир „Александър Стамболийски“, ТД „Росица - Мазалат“ - гр. Севлиево

Обновяване и почистване на ЕЗ (от местността Белия камък до х. „Мургаш“ и подстъпите до вр. Мургаш от север и юг) - юни - юли, хижа „Мургаш“, ТД „Кремиковци“ - гр. София

Обновяване и почистване на ЕЗ (проход Витиня до хижа „Мургаш“) - юни - юли, Витиня, Стара планина, ТД „Кремиковци“ - гр. София

Организиране и провеждане на зелени бригади за ученически и младежки групи с ползване на хижите на БТС - юни - септември, планините в страната, БТС

Честване на празника Еньовден - 24 юни, м. Бяла черква, Западна Родопи, ТД „Шипка“ - гр. Пловдив

Изкачване на връх Ипсарно, остров Тасос, Гърция - юни, остров Тасос, Гърция, ТД „Свищи плаз 2013“ - гр. Златица

СТАРТИРА КАМПАНИЯТА „ХИЖА НА ГОДИНАТА“ 2025

В столичния „Дом на киното“ на 15 май бе даден старт на кампанията „Хижа на годината“ 2025. За трета поредна година инициативата се реализира от 360mag.bg и Българският туристически съюз.

Изпълнителният секретар на БТС Лъчезар Лазаров откри събитието, поздрави присъстващите, пожела успех на тазгодишната кампания и дълголетие на тази благородна инициатива.

Обявени бяха хижите и заслоните, номинирани в седем кате-

гории на конкурсната програма, както и номинираните за пет гранта за финансова подкрепа и инфраструктурни подобрения. Гласуването за тях започна на 15 май на сайта huts.360mag.bg и ще продължи до 30 септември включително. Конкретна информация за номинираните хижички и заслони, грантове за финансиране и всичко останало, свързано с кампанията, можете да намерите в сайта huts.360mag.bg.

През 2025 г. любителите на планинския туризъм ще могат

да се включат в гласуването и да дадат своя глас за любимите си хижички и заслони в следните категории:

1. Най-добра хижа/заслон, обслужвана без МПС (Devin).
2. Най-добра хижа/заслон, обслужвана с високопроходим автомобил или лифт.
3. Най-добра хижа/заслон, обслужвана с лек автомобил (Subaru).
4. Най-добър заслон, нестопанисван на място
5. Хижа/заслон с най-добра кухня.
6. Хижа/заслон с най-природосъобразни практики (Photomate).
7. Най-чиста и спретната хижа/заслон (Karcher).

Освен възможността да подкрепят любимите си хижички в конкурсната програма, планинарите ще имат и активна роля в подпомагането на онези обекти, които се нуждаят най-много от подкрепа - чрез гласуване за хижички и заслони, номинирани за инфраструктурни подобрения под формата на целеви грантове. Така туристите ще могат да участват в обновяването на

планинската база в България, като дадат гласа си за онези места, които имат реална нужда от помощ.

През 2025 г. грантовите програми, по които ще може да гласувате за подкрепа хижа или заслон, са:

- Велохижите със SiteGround
- Уютна хижа с Матраци ТЕД
- Подновяване на маркировки и облагородяване с БТС и Kaufland
- Енергиен запас за хижички с Photomate
- Цветни хижички и заслони с Орграхим.

►► на стр. 9

НАР „ДЕУЛТУМ - ДЕБЕЛТ“ И ХРАМ „СВ. ВМЧК ГЕОРГИ“ В СЕЛО ЛЮБЕНОВА МАХАЛА ВЕЧЕ СА ЧАСТ ОТ ДВИЖЕНИЕТО „ОПОЗНАЙ БЪЛГАРИЯ - 100 НТО“

На 7 май т.г. в Министерството на културата се състоя заседание на Координационния съвет на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“. На него бяха обсъдени, допълнени и приети актуализирани критерии за вписване и отписване на обекти, които ще бъдат отразени в Правилника на националното движение. Дискутирани бяха кандидатури за включване на шест нови обекта, както и прилагането на мярка „предупреждение за изключване“ на такива, които не спазват задълженията си към БТС и други институции. Представена бе концепция за честване на 60-та годишнина от създаването на Националното движение „Опознай България - 100 национални туристически обекта“ (1966 г.) през следващата 2026 г.

Заседанието бе ръководено от доц. Тодор Чобанов - заместник-

министър в Министерство на културата. В него участваха представители на различни държавни институции: Десислава Михалкова - държавен експерт в Дирекция „Туристическа политика“ в Министерство на туризма; Борислав Бечев - инспектор в Дирекция „Национална служба за защита на природата“ в Министерство на околната среда и водите; Гергана Иванова -

гл. експерт в Министерство на образованието и науката; Даринка Първанова - Лазарова - гл. експерт в Дирекция „Връзки с обществеността, протокол и международно сътрудничество“ в Министерство на регионалното развитие и благоустройството; Евгения Атанасова - журналист, БНТ; Нестор Домусчиев - главен експерт в Изпълнителна агенция по горите, отец Стилиян Табаков - представител на Светия синод

на Българската православна църква. От сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) участваха изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров, Мартин Заимов - пълномощен представител на БТС за движението; Невяна Чурукова - експерт „Културен туризъм“ и Яна Петрова - експерт НД „Опознай България - 100 НТО“.

След обсъждане на кандидатурите на шестте предложени туристически обекта членовете на Координационния съвет решиха като нов обект да бъде включен **Националният археологически резерват „Деултум - Дебелт“ - Средец (област Бургас)** и да бъде **възстановен в списъка храм „Св. Великомъченик Георги“ в с. Любенова махала (област Сливен)**. За някои от останалите обекти бяха дадени препоръки с опция за обсъждане на следващи заседания.

БТС НА ГОДИШНИТЕ АСАМБЛЕИ НА ЕРА И БПС

В Бохин, Словения, от 16 до 18 май се проведе годишното общо събрание на **Европейската асоциация за пешеходен туризъм (ЕРА)** - място, където се събират хора с планини в сърцето си. Българският туристически съюз бе представен от председателя Венцислав Венов, а темите тази година бяха доста актуални и вдъхновяващи:

Дигитализацията на планинарските организации бе темата на деня за цялата организация. Вече са направени първи стъпки във водещите страни, които споделят опит, показват платформи, обменят идеи.

Представихме и нашия план за дигитализация на БТС и... изненада - беше приет с голям интерес! Наректоха го иновативен и много функционален. Явно сме на прав път! Имаше и интересни доклади: **За хижите** - с участието на Ханс-Петер Бюрги (същият, който беше лектор на нашата конференция в рамките на кампанията „Хижа на годината“). **За маркираните пътеки**

- как да ги поддържаме, обновяваме и да не губим духа на приключението.

Един от силните акценти бе **European Green Belt** - зеленият коридор на Европа, който върви по линията на бившия маршрут на Желязна завеса. 12 500 км през 25 държави, 7 500 защитени територии. Природа, култура, история - всичко на едно място. Идеята е това да стане голям международен маршрут за туризъм и опазване на природата. Честно казано - звучи като нещо, в което бихме искали да се впуснем.

През първия ден се проведе и годишният конгрес на **Балканския планинарски съюз (БПС)**.

Венцислав Венов се включи и в дискусиите за мястото на спортовете, които произлизат от планинарството - катерене, ски-алпинизъм, ориентирание... Сподели,

че у нас законът не позволява спортни федерации да членуват в БТС, но вярва, че това ще се промени. Защото е важно да сме обединени - не заради правилата, а заради хората, които обичат планината.

Срещата ясно показа, че планините обединяват, дори когато сме от различни държави и говорим на различни езици. А когато има споделени идеи, и върховете изглеждат по-близо.

ОБЩИНА КАРЛОВО И БТС В ДОБРО СЪТРУДНИЧЕСТВО

На 9 май т.г. в град Карлово се състоя работна среща между заместник кмета на Община Карлово Николай Цветков от една страна и от друга - изпълнителния секретар на Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) Лъчезар Лазаров, председателят на ТД „Васил Левски“ – Карлово Иван Белперчинов и секретарят на дружеството Ангел Рунташки. На срещата бяха обсъдени организационни въпроси, свързани с подобряване на условията в туристическите обекти, стопанисвани от карловското дружество, както и на туристическата инфраструктура в Община Карлово и Централен Балкан. Набелязани бяха конкретни стъпки за бъдещо сътрудничество между Община Карлово и БТС.

БТС И КАУФЛАНД БЪЛГАРИЯ ОБНОВИХА МАРКИРОВКА КРАЙ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

В рамките на споразумението и кампанията на БТС и Кауфланд България за обновяване на 400 км. туристическа маркировка в България се състоя второ събитие в района на Велико Търново. Извършени бяха дейности по възстановяване и полагане на нова маркировка по **маршрута Велико Търново – Преображенски манастир – с. Самоводене**. Маркировачите бяха организирани в два лъча: Велико Търново – Преображенски манастир и село Самоводене - Преображенски манастир. Двата екипа се засрещнаха на Преображенски манастир.

По маршрута бе възстановена стара и положена нова маркировка, поставени бяха общо 18 указателни табели, две информационни табла (на площада на с. Самоводене и на входа на Преображенския манастир), изградени бяха два къта за отдих по трасето на маршрута.

В маркирането участваха над 40 доброволци от Кауфланд България, водени от Кремена Георгиева – мениджър „Корпоративни комуникации“, както и маркировачи от ТД „Трапезица 1902“ – Велико Търново. От ръководството на БТС участваха Лъчезар Лазаров – изпълнителен секретар на БТС и Георги Димитров – член на УС на БТС и секретар на ТД „Трапезица 1902“. В събитието се включи и кметът на село Самоводене Валентин Къндев.

128 години от гибелта на Алеко Константинов СТОТИЦИ ПОЧЕТОХА ДЕЛОТО НА АЛЕКО

И тази година, по традиция на 11 май стотици туристи отдадоха почит пред делото и личността на великия писател, общественик и основоположник на организирания туризъм у нас Алеко Константинов на неговото лобно място и паметник край с. Радилово, Община Пещера.

В честванията, организирани от ТД „Шипка“ – Пловдив под надслов „Опознай Родината, за да я обикнеш“ участваха и представители на туристическите дружества от пловдивското сдружение „Чернатица“ – „Руен“, „Еделвайс“ и „Родопи“; ТД „Купена“ – Пещера, ТД „Алеко“ – Пазарджик и ТД „Красен“ – с. Бъта.

В 10 часа пред паметника на Алеко Константинов в град Пазарджик Венцислав Венев, председател на Българския

туристически съюз, произнесе прочувствено слово, а по-късно положи венец на паметника на лобното място на писателя край с. Радилово.

На паметника бяха поднесени цветя и произнесени възпоменателни слова. Изнесена бе богата културно-артистична програма с разкази за интересни моменти от биографията на Щастливеца и откъси от неговите произведения.

В рамките на честванията за поредна година се проведе впечатляващият туристически маратон „Алеко – 100 км. за 24 часа“, организиран от ТД „Алеко“ – Пазарджик. Участниците преминаха над 100

километра по планински терен, като част от тях се присъединиха на място към поклонението – израз на дълбоката връзка между личността на Алеко и българския туристически дух, които съчетават физическо предизвикателство и духовно преклонение.

Финалът на честванията на

128 години от гибелта на Алеко Константинов бе на хижа „Добра вода“, където заедно с тях се проведе туристически празник в чест на 115 години организирано туристическо движение в град Пазарджик. Там бяха връчени грамоти за участие в пешеходния маратон „Алеко – 100 км. за 24 часа“.

УСПЕШНО ЗАВЪРШИ ВЕЛОПРЕХОД „BLACK SEA ROUTE“ EPIC 2025 ОТ КОНСТАНЦА ДО РЕЗОВО

Успешно приключи организираният от Сдружение „Черноморски път“, „Велоуикенд“, Велолюб „Устрем“ и ТД „Родни Балкани“ групов велосипеден преход по туристически маршрут „Черноморски път“ от град Констанца до село Резово. Той се проведе в периода 26 април – 5 май. Събитието бе организирано на принципа „от приятели за приятели и хора, подкрепящи каузата“ с цел популяризиране на инициативата за създаване на туристически пешеходен и велосипеден маршрут по Черноморското крайбрежие на Румъния, България и Турция, по подобие на международните трансконтинентални пешеходни маршрути E3, E4 и E8, както и системата от трансевропейски велосипедни маршрути ЕвроВело 6 и ЕвроВело 13, които минават през България.

В цялостния си вид маршрутът свързва Дунавската делта,

е инициативата да спомогне за развитието и опазването на крайбрежните зони и общности, както и утвърждаването на Черноморския регион като целогодишна дестинация за устойчив туризъм.

Като стартира на 26 април от центъра на най-големия румънски черноморски град Констанца, групата от над 30 велосипедисти премина за десет дни разстоянието от малко повече от 600 км с и 9000 м положителна денивелация и на 5 май достигна село Резово, с емблематичната гледка при Резовска река с българско и турско знаме.

Маршрутът бе специално подбран като комбинация от пътеки, които дружествата използват за велосипедния и пешеходен вариант на разработвания от тях Туристически маршрут „Черноморски път“ – крайбрежни горски, полски, каменисти и пясъкливи пътеки,

съвсем малко асфалтови пътища, където няма други алтернативи, или в самите населени места.

Групата премина през емблематични места за Черноморското крайбрежие – крайбрежната алея и старият град на Констанца, полупотопеният кораб край Костинеци, куловото село Вама Веке, Дуранкулашкото езеро с неолитен некропол, Шабленската тузла, най-старият фар в България при рибарското селище Кария, Тюленовската скална арка, огънчето на Камен бряг, приказните резервати „Яйлата“ и „Тауклиман“, заливът Болата, крепостта Калиакра, нос Чиракман, Балчик – перлата на северното черноморие, ПП „Златни пясъци“ и Аладжа манастир, горите и плажове между Паша дере, Камчия и Карадере, Беленската крепост, стръмните хълмове между Обзор, Баня и Иракли, нос Емине, южното Емонско било и Старият град на Несебър, Поморийската пясъчна коса, Поморийските и Бургаските солници, Природозащитен център „Пода“ и рибарското селище Ченгене скеле, китните градчета Черноморец и Созопол, връх Бакърлъка с неговата невероятна черноморска панорама, устието

на р. Ропотамо и Бегликташ, възшебните морски брегове между Приморско, Китен, Лозенец, Царево, Варвара, Ахтопол, Синеморец, Силистар и Резово...

Освен основната група, в отделните дни за кратко каране се включваха и хора от съответните населени места. Събитието бе подкрепено и от няколко общини по Черноморието, като лично зам.-кметовете на Варна и Бургас Снежана Апостолова и Манол Тодоров се включиха в дневните отсечки, които преминават през техните градове, а във финалния ден групата бе съпроводжана лично от кмета на с. Резово Христо Стаматов. Под пилоната с българското знаме при р. Резовска пък ги чакаше зам.-кмета на Царево Денис Диханов, който бе организиран посрещане на групата по стара българска традиция с питка и

странджански манов мед – чудна изненада за „сладък“ завършек на велосипедното приключение!

„Имахме време за кратко да погледнем напред, на юг, към бъдещето на Туристически маршрут „Черноморски път“, а именно – продължение към Турция, където наесен за съвместен преход ще ни чакат приятелите от Къркларели, Кешан, Кайкькой (Мидия), Чанаккале, Истанбул. Надяваме се да сме оставили хубави спомени в сърцата на всички, които по един или друг начин участваха и следяха цялата тази лудост!“ – споделиха с финални думи организаторите от Велолюб „Устрем“.

Повече за инициативата и събитието можете да научите от фейсбук страницата на инициативата – Туристически маршрут „Черноморски път“.

Бойко СТОЯНОВ

72-ри НТП „По пътя на четата на Поп Харитон и Бачо Киро“ НАД 400 РОДОЛЮБЦИ ИЗМИНАХА ПЪТЯ НА ГЕРОИТЕ

На 10 май т.г. се проведе 72-то издание на Националния туристически поход „По пътя на четата на Поп Харитон и Бачо Киро“. Събитието, превърнало се в символ на родолюбието и историческата памет, за пореден път събра стотици ентузиастични от цялата страна по маршрута от Бяла Черква до Дряновския манастир по стъпките на героичната чета от Априлското въстание.

Тържествено начало в Бяла Черква

Началото на похода бе дадено с официална церемония в град Бяла Черква, където походниците бяха приветствани от Георги Терзиев – кмет на Бяла Черква, Емануил Манолов – кмет на община Павликени, както и от ръководството на похода. Присъстващите отдадоха почит на героите, жертвали живота си за свободата на България, и си припомниха важността от съхраняването на историческата памет чрез събития от подобен мащаб и дух.

Сред специалните гости на събитието бяха членовете на Управителния съвет на Българския туристически съюз – Стефан Инколов, който е и председател на СТД „Бачо Киро“ - Дряново, Атанас Сивков и Васил Николов. От името на председателя и Управителния съвет на БТС г-н Николов връчи поздравителен адрес и юбилеен плакет по повод провеждането

и организацията на похода. Присъствието на представители на БТС придаде допълнителна тържественост и признание за значимостта на похода.

Над 400 участника от цялата страна

Тази година в похода участваха над 400 туристи, ученици, учители и родолюбиви граждани, обединени от любовта към българската история и природата. Представени бяха 23 дружества и организации от различни краища на страната, които с ентузиазъм се включиха в пешеходния маршрут по бойния път на четата, предвождана от Поп Харитон и Бачо Киро през 1876 година.

Ръководството на похода

Представено бе и ръководството на похода за 2025 г.: Георги Цветков – ръководител, Христофор Христов – водач, Мартин Михалев – комендант на походна колона, Пенчо Минчев – комендант на походна колона,

Илия Илиев – комендант на походна колона, д-р Снежана Досева – лекар, Ирена Дончева – медицинско лице, Митко Сираков – организатор и Стефан Инколов – организатор. Благодарение на техния професионализъм и отдаденост походът премина при отлична организация, безопасност и добър дух.

Поход с юбилеен акцент

Тази година събитието премина под знака на специален юбилей – 100 години от създаването на ТД „Бачо Киро“. По този повод на всички участници бяха раздадени юбилейни тениски, значки и рекламни материали, посветени на вековната история и заслуги на дружеството за развитието на туристическото движение в България.

Кулминацията – Дряновският манастир и тържествен финал
Финалната точка на похода бе Дряновският манастир – свещеното място, където

четниците водят последната си битка срещу османските потери. Там участниците поднесоха венци и цветя на паметника на загиналите герои.

Церемонията по закриване бе уважена и от представители на Община Дряново – Дилана Джеджева – заместник кмет на Общината, Красимир Димитров и Мариета Енчева. Те връчиха грамоти и плакети на участници и организатори, като изразиха благодарност и подкрепа към усилията за съхранение на историческата памет и туристическата традиция.

Благодарности към приемащите села и партньори

Организаторите изказват специална благодарност на селата Михалци, Мусина и Ветренци за добрата организация и топлото посрещане на всички участници. Сърдечни благодарности се отправят и към

Българския туристически съюз за оказаната подкрепа и осигуряване на средства за провеждане и обезпечаване на похода.

Наследство, което живее

Походът „По пътя на четата на Поп Харитон и Бачо Киро“ е не просто туристическо събитие, а жив урок по история, патриотизъм и единение. Вече над седем десетилетия той предава паметта за саможертвата и героизма на поколения българи, като съхранява духа на борбата за свобода.

С всяко следващо издание походът доказва, че пътят към бъдещето минава през достойно осмисляне на миналото. А докато има хора, които вървят по стъпките на героите, България ще помни.

Митко СИРАКОВ – секретар на ТД „Бачо Киро“ - Дряново

ПОХОДЪТ „ОТ ТУКА ЗАПОЧВА БЪЛГАРИЯ“ ПРЕМИНА ПО МАРШРУТИ В МАДАРСКОТО ПЛАТО

На 26 и 27 април т. г. в района на Мадарско плато край Шумен се проведе Националният туристически поход „От тук започва България“, организиран от ТД „Мадарски конник“ - Шумен.

Първият ден започна с топло посрещане на участниците в центъра на село Могила, Шуменска област, с пита, шарена сол и малко вино „за отскок“. Гостите получиха подаръци и по един бургер за обяд. Времето беше леко облачно, но се

размина само с няколко капки дъжд. След това напече, като че ли и слънцето се радваше на нашия ентузиазъм и удоволствие от похода.

Целта бяха скалните манастири в местността Гюребахча в източната част на платото. Първоначално започнахме с изкачване с около 220 метра денивелация, но след това пътят си беше равен, като за разходка. Върви се по добре поддържани горски пътища, край угар и през поляни, зелени и росни като родопските. След около два часа стигнахме до манастирите. Те са два, вградени в скалите. Повпечатляващ и по-голям е източният, който има три камери, в най-лявата са поставени икони. Личат резервоари

за вода, изкопани на външния край на помещенията, различни отвори за греди, които липсват.

След обяда и кратка почивка туристите се отправиха по обратния път, като го изминаха за същото време. Част от групата предпочетоха по-кратък маршрут към водопад Шарлъка, който е на около 40 минути от центъра на село Могила. За съжаление, макар и да изглеждаше доста внушителен, нямаше много вода.

Към 16:30 часа участниците в похода се отправиха към хижа „Мадарски конник“, където отпочинаха и се приготвиха за тържествената вечеря. Тя започна в 19 часа и премина с поздравления, връчване на грамоти за участниците, весели забавления и танци, много разговори на туристическа тематика.

На следващия ден след закуска, участниците поеха в различни посоки. Някои осъществиха индивидуални разходки до

забележителностите на Шумен и областта, други поеха към подалечни обекти по пътя за дома, трети се включиха в похода по Мадарските скали, включен в програмата на организатора. Преминаха по маршрута на екопътеката – от хижата към скалата Самотницата, пещера Темната дупка, Сухия водопад, Дядо Димовата пещера, платото, крепостта „Мундрага“, монумента „Мадарски конник“ и Голямата пещера.

В похода взеха участие девет туристически дружества: „Бачо Киро“ – Дряново, „Добротица“

– Добрич, „Добруджанец“ – Генерал Тошево, „Караджата“ – Дулово, „Патлейна“ – Велики Преслав, „Росица“ – Павликени, „Руен“ – Пловдив, „Черноморски простори“ – Варна и три клуба на домакините от „Мадарски конник“ – Шумен, двама членове на УС на БТС – Ангел Филипов и Атанас Сивков – общо 87 участника, на възраст от 8 до 79 години. Имаше и представител на Министерството на младежта и спорта.

Ангел ФИЛИПОВ – председател на ТД „Мадарски конник“ - Шумен

ТУРИСТИТЕ ОБИЧАТ ПРИРОДАТА И УМЕЯТ ДА СЕ ЗАБАВЛЯВАТ

Неприветливото време не попречи на туристи от страната, верни на девиза „не сме от сол и захар, че да ни спре дъжд“, да участват в похода в програмата на Четвъртата „Среща в града на липите“, организирана на 10 май т. г. от ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора.

Дъждът поутихна и на сборния пункт – площада на Старозагорски минерални бани, се срещнаха близо 200 планинари, някои от които дългогодишни приятели. Въоръжени с дъждобрани, чадъри и най-вече с ведро настроение, тук се събраха туристи от дружествата „Буйна кръв“ – Разград, „Трапезица 1902“ – Велико Търново, „Добротица“ – Добрич, „Дочо Михайлов“ – Силистра, „Черноморски простори“ – Варна, „Димитровец“ – Исперих, „Караджата“ – Дулово, „Туризм, спорт и екология – Етрополе“, „Руен“ – Пловдив, ТДМ „Кривия кюнец“ – Русе, „Чудни скали“ – Айтос, „Росица“ – Павликени, „Алеко 1900“ – Нова Загора, „Амбарица 1912“ – Троян,

„Сърнена гора“ – Стара Загора и ТГ „Куруто“ – Търговище“, както и гости от ПК „Ентузиаст“ – Струмица, Северна Македония и ПСС „Младост“ – Босилеград, Сърбия.

Приветствия поднесоха кметът на с. Старозагорски бани Станчо Станев и председателят на Клуб „Пешеходен туризъм“ при ТД „Сърнена гора“ Енчо Станев. Облечени в народни носии активисти от дружеството посрещнаха гостите с погачи и вино. После, по традиция на

площада се изви кръшно хоро.

Маршрутът на прехода бе кръгов и мина през природния феномен „Богородична стъпка“ с параклис „Рождество Богородично“, връх Голям кайряк (636 м) и завърши на изходния пункт. Походниците имаха възможност да избират между къс и дълъг вариант.

Указателни табели водят до мястото, където се намира феноменът „Богородична стъпка“, което е биоенергийна зона. Отпреди хиляди години

там е имало светилище за религиозни обреди. Още през енеолита е имало рудник за добив на медна руда. В голяма скала се е оформила интересна ямка с форма на човешко стъпало. Мнозина вярват, че водата от нея е лековита. Казват, че „водата в стъпката нито се изпарява в жегите, нито замръзва в студовете“. Според предание тук, пред местни хора, се явила Божията майка в уверение на това, че християнството е истинска религия и че това е нейна стъпка. В основата на скалата има тесен процеп – провиралка. Вярва се, че преминаването през него носи здраве и произнесените там молитви се сбъдват. До скалата има античен каменен саркофаг.

По инициатива на Нейчо Нейчев и с благословията на Старозагорска епархия до скалата е изграден параклис „Рождество Богородично“, осветен в деня на Рождество Богородично на 22 септември 2003 г.

От там туристите изкачиха връх

Голям кайряк, където направиха много снимки. При ясно време от него може да се наслаждавате на прекрасна обгледна панорама. На слизане по пътеката имаше разклон, където групата се раздели на две – едната продължи с изкачване на съседния връх Султана, другата слезе на изходния пункт в Старозагорски минерални бани.

Четвъртата „Среща в града на липите“ завърши с другарска вечеря в Бални зали „Терра“. Председателят на Клуб „Пешеходен туризъм“ Енчо Станев поздрави туристите и връчи на дружествата грамоти за участие. „Нашите туристи обичат природата, но умеят и да се забавляват“, посочи Енчо Станев. Вечерта продължи с весело настроение, много танци, хора и неформално общуване. Безспорно за това настроение допринесе прекрасната музикална селекция на Даниел Йорданов, член на УС на ТД „Сърнена гора“, който успешно изпълни ролята на дисководец.

exo

АНТИЧНАТА КУПОЛНА ГРОБНИЦА В ПОМОРИЕ – МИСТЕРИЯ, ЗАВЕЩАНА ОТ ТРАКИТЕ

На около километър от края на град Поморие, близо до пътя за Бургас, се намира едно от най-интересните и загадъчни архитектурни и исторически чудеса на древна Тракия – Античната куполна гробница. Впечатляващ по размер, форма и строителна техника, този обект продължава да поражда въпроси сред археолозите и изследователите. Наричана от местните „Кухата могила“, тя е своеобразен мост между тракийската културна традиция и гръко-римското влияние в региона.

Проучванията започват в края на XIX век, когато чешките археолози Карел и Херман Шкорпил посетили Анхиало (античното име на Поморие), за да описват местните старини. Херман и Карел Шкорпил са чешки историци, археолози, учители, изследователи на природата, хуманисти, идеалисти... Пристигат в България през 80-те години на XIX век и се установяват във Варна. Подобно на много чешки общественици и интелектуалци по онова време, двамата братя са водени от славянска солидарност, с идеята да помогнат на новоосвободената българска държава да стъпи на крака след тежкото и продължително османско владичество. Известни са най-вече като основатели на научната археология и музейното дело у нас. Те правят първите скици на могилата и със своите публикации запознават цялата световна общественост с този интересен паметник. През 1981 г. братя Шкорпил първи публикуват подробни данни за паметника.

Последните проучвания на редица изследователи обаче разкриват вероятната култова функция на този паметник. Все повече учени, сред които Васил Мутафов и доц. д-р Веселина Вачкова, изказват мнението, че постройката е древен храм, в който са се извършвали ритуали, свързани с вярата в безсмъртието на душата и връзката с божественото.

Архитектурният план на съоръжението има много близки паралели с намираните по българските земи тракийски гробници под могилен насип. То се състои от две преддверия, дълъг коридор и централна кръгла камера с колона, в която има следи от стълбище. Почти всички гробници имат дълъг дромос (коридор), който води до централна камера, където са положени останките на починалия владетел. Такива са Казанлъшката, Мезешката и Александровската гробници. Някои имат и помещения, разположени непосредствено до входа, като например гробницата край Мъглиж, Казанлъшко, или Бабово, Русенско.

Античната куполна гробница край Поморие е изградена доста по-късно от горепосочените тракийски могили. Тя представлява уникална по типология структура, съчетаваща символиката, характерна за тракийския погребален обичай, с римската архитектурна мисъл. Тя се отличава от всички известни нам гробници съоръжения по внушителните й размери. Централните камери на подобни паметници рядко надвишават 3-4 метра в диаметър и около 2 метра височина, докато поморийската кръгла зала е с диаметър 11,56 м и височина от 5,50 м. Използваната строителна

техника е образец на римските архитектурни постижения. Ветриловидното засводяване с правоъгълни плоски тухли е въведено в средата на II в. от новата ера или 150 г. сл. Хр. Тези данни ни карат да се запитаме защо в епохата, когато римляните са владеели Балканския полуостров, до древния град Анхиало се е появила такава необичайна и пленяваща въображението постройка.

Град Анхиало, днешен Поморие, е основан около V век пр. Хр. като гръцка колония на Аполония (днешен Созопол), но още преди това районът е бил обитаван от тракийските племена скирмиади и нипсеи. Плиний Стари споменава, че в непосредствена близост до мястото на новоизградената гръцки град е имало тракийско селище. Следи от такова се забелязват в местността Герена, близо до днешната Пречиствателна станция, недалеч от брега. От многобройни епиграфски паметници научаваме, че траки са участвали и в управлението на града. В първите години на I в. сл. Хр. Анхиало става стратегия (административна единица) в рамките на Одриското царство и е под управлението на Аполоний Ептайкент, родом от Бизия. Името на градския управник е гръцко, но фамилията му е тракийска. В околностите на Поморие е намерена оброчна плоча на Авлудзенис, посветена на бог Аполон, заради спасението от беда и за лозята му. В други надписи, намерени по Южното Черноморие, се споменава, че Авлудзенис е тъст на Аполоний Ептайкент, който е женен за дъщеря му Леонто. Тракийското присъствие в града е силно, тъй като през 50-те години на VI век Прокопий Кесарийски отбелязва, че „траки

обитават един крайбрежен град на Евксинския Понт на име Анхиало.“

През 45 г. сл. Хр. територията на юг от Дунав преминава под управлението на Римската империя. Последният тракийски цар Реметалк III не оставя наследник и въпреки съпротивата на траките, император Клавдий установява своя администрация и формира провинция Тракия.

Анхиало е забелязан и оценен като стратегически важен град при управлението на император Траян. Той му дава и своето фамилно име Улпия Анхиало, наред със Сердика и Ескус. Градът получава peregrinatio право, като жителите му запазват вътрешната си автономия, но нямат статут на римски граждани. Той става важен търговски център. Вероятно плитчините около морския бряг, където по това време бавно започва да се образува Поморийското езеро, са били удобни за добив на сол – стратегически ресурс за Античността. Първият документ за търговия с „бялото злато“ датира от XIV в., но със сигурност технологията за добив е съществувала много преди това. Градът е разполагал и с удобно пристанище, откъдето се изнасяли зърно, дървесина, вино, земеделска продукция и други стоки.

Археологическите находки сочат, че градът е бил населен с хора от високи социални прослойки, които не само търгували активно, но и

разполагали със средства да строят монументални сгради, богато украсени с мрамор и мозаечни подове. Несъмнено голяма част от местната аристокрация е включвала тракийски родове. Те са имали нужда да запазят своите традиции и понеже разполагали с финансов ресурс, изградили свое ритуално място. Смята се, че Античната куполна гробница е построена в края на II век или началото на III век сл. Хр. по времето, когато районът вече трайно е интегриран в Римската империя.

Начинът на градеж на куполната структура край Поморие е типичен за римската строителна традиция. Стените на преддверията, дромосът и централната кръгла камера са изградени от редувачи се редове от варовикови каменни блокове и правоъгълни керамични плоски тухли. Сводовете са изградени изцяло от керамични тухли, като засводяването е полуцилиндрично и ветрилообразно. Личи си високото майсторство и изящното изпълнение, което дава основание да се предположи, че са повикани архитекти и строители от столицата на империята Рим.

Могилата край Поморие е била наречена гробница, главно заради приликите с подобни сгради под могилен насип. Многобройните въпроси, които поражда отделните нейни елементи, карат специалистите да допуснат и използването на структурата като вероятно светилище или място за извършване на ритуали, свързани с доближаването на човека до божественото. Макар традиционен обектът да се нарича гробница, не са открити човешки останки, саркофази или

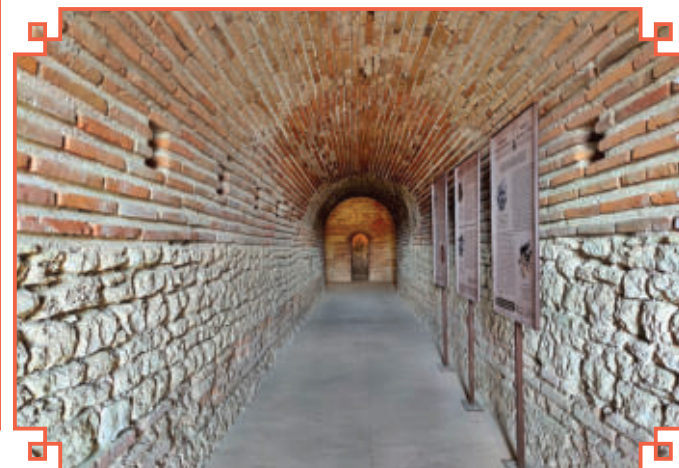
погребални дарове. Това кара някои учени да поставят изцяло под съмнение погребалната й функция. Според една от хипотезите това би могло да е мавзолей или хероон – мемориален храм, посветен на обожествен владетел или герой от местната тракийска общност. Такива постройките са типични за елинизирания Тракия, особено в районите с богата аристокрация, свързана с римската администрация.

Други учени изказват хипотезата, че обектът може да е използван и за тайнствени религиозни церемонии, свързани с култа към Дионис или Аполон. В този контекст колоната в центъра може да символизира Световното дърво или оста на света – космологичен мотив, който се среща в тракийските религии.

По-детайлно вглеждане в сградата оставя впечатление у наблюдателя, че е твърде възможно това да не е място за погребения, а храм или хероон – място, посветено на култа към местен герой. Входът на ритуалната сграда е разположен от южната страна, а самата сграда е ориентирана по посока север-юг, като най-вътрешната и точка се намира от север. Това е типично за тракийските схващания за погребването на мъртвите, като северът е най-студената и тъмна точка. Той е крайят на познания за тогавашните хора свят – мястото, където душата преминава в отвъдното, а югът е свързан със слънцето. Когато посетителят пристъпи и се вгледа в праговия камък, се вижда една дъга, оставена от многократното отваряне и затваряне на портата и отворът за залостването й. Вратата е можело да бъде затворена само ако човек се е намирал от вътрешната страна. Това подсказва, че ритуалите, които са се извършвали в залата на съоръжението, са били предназначени само за тесен кръг просветени хора.

Непосредствено до входа посетителят може да види две странични помещения. На праговете им камъни личат допълнително врязани линии на правоъгълници, по малки от сегашните входове. Вероятно помещенията са били преправяни и разширявани. В подобни подмогилен паметници тези преддверия са служили за оставяне на дарове. Размерът на помещенията, открити тук, обаче е значително по-голям. Те биха могли да бъдат използвани като жилища на жреците, които отговаряли за ритуалните практики на това място. Биха могли да бъдат и съблекални за гражданите-участници в култовия акт, където те оставят цивилните си дрехи и обличат подходящи за ритуалната церемония одежди.

►► на стр. 5

ХИЖИ НА БТС В БУРГАСКА ОБЛАСТ

ХИЖА „КОЗИЧИНО“

Намира се в с. Козирино, община Поморие, в Еминска планина, рид Матор планина – северен склон на Източна Стара планина.

Представява комплекс от изцяло реновирани четири къщи-бунгала. Целогодишно предлага прекрасни условия за отдих и интересни маршрути в околностите.

Разполага с 25 места в осем стаи с по 3 или 4 легла, отоплявани с конвектори, със санитарни възли и бани във всяко бунгало. В отделно бунгало са туристическата столова и кухнята (парно отопление). Предлага се и изхранване по заявка.

Хижата е пункт от международния пешеходен маршрут Е-3.

Изходни пунктове: гр. Бургас – 52 км по асфалтово шосе, гр. Поморие – 36 км по асфалтово шосе, гр. Несебър – 25 км по асфалтово шосе.

Съседни обекти: природна забележителност „Добровански скални гъби“; нос Емине – 9 ч. пеша; х. „Топчийско“ – 5 ч.

За контакти: 0896 71 59 33; 0896 71 59 34 и 0896 71 59 35

Стопанин: ТД „Яворови скали“ – гр. Поморие

ХИЖА „ЗДРАВЕЦ“

Намира се Карнобатска планина, планински рид Удвой планина – южният склон на Източна Стара Планина, м. Бяла река, на 2 км североизточно от с. Тополица, на 404 м н. в., GPS: 42.748228°N 27.134078°E.

Сграда с капацитет 40 места, вътрешни общи санитарни възли и бани, мивки в част от стаите, външна тоалетна с външна чешма, локално отопление, ресторант, туристическа столова и кухня, паркинг, интернет и външен навес с красива гледка.

Изходни пунктове: гр. Айтос – 15 км асфалтово шосе (4 ч. пеша), с. Тополица – 3 км (0.40 ч. пеша)

Съседни обекти: летовище Бяла река – 1.30 ч.

За контакти: 0878 29 13 66 и 0899 19 26 89

Стопанин: ТД „Чудните скали“ – гр. Айтос

КЪМПИНГ „САРАФОВО“

Намира се в кв. Сарафово, гр. Бургас, на 28 м н. в., GPS: 42.561034°N 27.522213°E. Комплекс от две масивни сгради и 6 панелни бунгала с общ капацитет 80 места. Във всяка сграда - 2 апартамента и стаи с по три легла със самостоятелни санитарни възли и бани, а във всяко бунгало - стаи с по 2 легла със самостоятелни санитарни възли и бани. Отопление в сградите и бунгалата е с ел. уреди, в отделна сграда има ресторант, бюфет. Изградена е подходяща инфраструктура за къмпирание с каравани и палатки.

Изходни пунктове: централната част на Бургас – 15 км с градски автобусни линии.

Съседни обекти: плажът – в близост, гр. Поморие – 9 км, к.к. Слънчев бряг – 20 км.

За контакти: 056 87 22 18, 056 84 05 83 и 0896 52 50 42

Стопанин: ТД „Ален мак“ – гр. Бургас

Всички туристи, които притежават членска книжка на Сдружение „Български туристически съюз“ със залепена марка за текущата година, ползват отстъпка от цените за нощувка.

№ 6A

►► от стр. 4

Когато преминава през дългия дромос, човек попада в една от най-загадъчните камери на култовисгради. Форматана залата наподобява торус или поничка. Всъщност това е обширно кръгло помещение с пръстеновидно огънат полуцилиндричен свод. Една пета на този свод е стъпила на околоръстната стена, а друга – върху изградена в центъра на помещението кула цилиндрична колона. Вътре в помещението зрителят има усещането, че сводът се разширява като гъба нагоре към небето. Едновременно се придобива и усещане за въртелив момент, сякаш цялата зала се завихря. Аналог на това въртеливо движение намираме в Платоновия диалог „Държавата“. Там авторът излага тезата, че безсмъртието на човешката душа преминава през въртеливото движение на Вретеното на Ананке – богинята на съдбата. В свода са монтирани и три керамични въздухоотвода, които преминават по цялата дебелина на насипа и излизат навън.

Пет ниши са врязани в околоръстната стена на помещението. Две от тях са

непосредствено от двете страни на отвора, който свързва дромоса с централната камера. Те са по-малки. Останалите три се намират в задната част на залата и са на еднакво разстояние една от друга. Първоначално се е смятало, че в тези ниши са оставяли керамични урни с праха на кремираните починали. Възможна е и хипотезата, че са били поставяни мраморни бюстове на почитаните покойници. Ако наистина са се извършвали религиозни ритуали в залата на култовото съоръжение, то твърде вероятно е в нишите да са били поставяни точно определени култови предмети. Пред всяка отделна ниша те да са били вземани в ръце и да са се извършвали съответни последователни действия, докато процесията се придвижвала в кръг. В гръцко-римската традиция петицата е число на бракосъчетанието, любовта и единението; число на Венера. Аполон, като бог на светлината, притежавал пет качества – всемогъщ, всезнаещ, вездесъщ, вечен и единствен.

Централната колона на гробницата крие неразрешена до днес загадка – има кулина, в която е било разположено стълбище. То е било съставено

от 40 стъпала, като посоката на въртене е била обратна на часовниковата стрелка, подобно на посоката на въртене на земята, гледана от северния полюс. Стълбището е било премахнато още в древността, а отворите били запълнени с камъни. В древността колоната е била без покритие. Вътрешният комин е доста по-висок от свода и се издига като конус. За това има две възможни обяснения. Първото е, че на върха на насипа е имало олтар за жертвен огън. Възможно е през отвора да се е виждало определено небесно тяло в даден календарен ден. Другата версия е, че е имало скулптурна композиция, подобна на статуята на император Октавиан Август.

Интересно съвпадение или нарочно вплетена символика е фактът, че ако погледнем стълбите отгоре, ще образуваме компас с четирите основни посоки на света, както и с четирите междинни. Ако този компас се комбинира с броя на нишите, който е пет, се получава имажинерното цвете, описано от движението на Венера в небето. Погледнато от Земята, за всеки осем земни години Венера описва тази красива фигура, като на всеки 40 дни (броя на

стъпалата) тя забавя своя ход.

Впечатление правят и нарочно оставените в дромоса и камерата незапълнени дупки от строителното скеле. По принцип, на други обекти с полуцилиндрични сводове те са старателно прикрити. Тук остава въпросът дали гредите не са оставени с декоративна цел, за да наподобяват спиците на колело.

Паметникът е бил богато украсен със стенописи, но за съжаление още в древността фреските са били умишлено унищожени. Запазен е малък участък със синьо-зеленикав отенък. Дали е било изобразено звездно небе или бушуващо море, изпълнено с кораби, може само да се предполага. Не се знае дали хората, използвали комплекса, не са разрушили ритуално изображенията, или пък това са били вражески народи, които са се опитали да заличат чуждата религия.

Античната куполна гробница край Поморие е не просто архитектурен паметник. Тя е събирателна точка на история, култура и митология; материален израз на преходен момент – когато Тракия вече не е просто периферия на античния свят, а интегрирана част от един културен и политически космос, наречен Римска империя.

Призната от братя Шкорпил още през XIX век за ценен паметник, гробницата и до днес продължава да предизвиква въпроси, да вдъхновява теории и да приканва към нови разкопки

и интерпретации. Без значение дали е била гробница, храм или и двете, тя остава едно от най-емблематичните свидетелства за богатото наследство на древна Поморие – град, в който тракийската душа е намерила своя античен израз под формата на вечност, въплътена в тухли и камък.

От 2023 г. в централната зала се провеждат и концерти, основно с класическа и етно музика. През ноември 2024 г. паметникът бе включен в списъка на 100-те Национални туристически обекта.

Телефон за заявки за посещения: 0882 42 01 02 и 0889 03 57 18

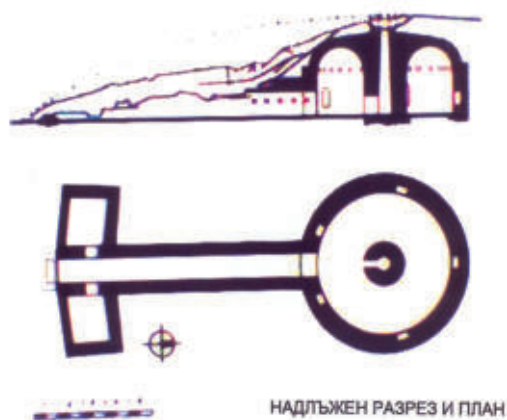
Официален сайт: <https://pomorie-historical-museum.com/obekti-kam-muzeya/antichna-kupolna-grobnica.html>

Работно време:
От 01.04 до 31.05 от сряда до неделя – 10.00 – 16.00 ч. Почивни дни – понеделник и вторник
От 01.06 до 30.09 от вторник до неделя – 10.00 – 17.00 ч. Почивен ден – понеделник
От 01.10 до 31.10 от вторник до събота – 10.00 – 16.00 ч. Почивни дни – неделя и понеделник
От 01.11 до 31.03 по предварителна заявка

Надежда СТОЙКОВА – уредник в Исторически музей - Поморие

№ 6A

СТРОЕНА ПРЕЗ РИМСКАТА ЕПОХА, ТЯ Е ДАТИРАНА В 2-4 В. ОТ Н. Е. ВЪЗ ОСНОВА НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СТРОИТЕЛНИ ТЕХНИКИ И МАТЕРИАЛИ

НАДЛЪЖЕН РАЗРЕЗ И ПЛАН

СГРАДАТА Е ПАМЕТНИК НА КУЛТУРАТА ОТ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ. РЕСТАВРАЦИЯТА И КОНСЕРВАЦИЯТА СА НАПРАВЕНИ ПРЕЗ 1958-1959. ОТ АРХ. ТОМА ПЕТРОВ И АРХ. БОЯН КУЗУПОВ

ДЕСЕТТЕ ПЛАНИНСКИ ПЪРВЕНЦИ

ВРЪХ МУСАЛА – ПЪРВЕНЕЦЪТ НА РИЛА И НА БАЛКАНИТЕ

Рила е най-високата планина у нас и на Балканския полуостров. От запад на изток е дълга над 70 км., широчината ѝ е около 50 км., площта ѝ е 2629 кв. км., средна надморска височина – 1487 м, около 140 върха в нея се издигат над 2000 м. Рила се разделя на четири дяла: Източен (Мусаленски), Среден (Централен, Скакавишки), Северозападен (Маловишки) и Югозападен. От Рила извира три от най-големите реки в България – Марица, Искър и Места. В Рила са разположени около 170 езера, много езерни групи, сред които най-известната е Седемте Рилски езера. В подножието на планината има и множество минерални извори.

Голяма част от територията на планината е обявена за национален парк с обособени четири резервата – Парангалица, Централен Рилски резерват, Скакавица и Ибър.

Около планината има немалко селища и обекти, свързани с нашето културно-историческо минало. Най-забележителният от тях е Рилският манастир, който е под закрила на ЮНЕСКО.

Многобройни са и селищата около Рила с добре развито хотелиерство, които дават възможност за отдих и туризъм, както и известни курорти, обособени като центрове за туризъм и спорт – Боровец, Маловица, Паничище и др.

През Рила преминават и трасетата на два от международните европейски туристически маршрути – Е-4 и Е-8.

Първенецът на Рила – връх Мусала, е най-високият в България и на Балканския полуостров, а надморската му височина 2925 м го нарежда на шесто място сред планинските първенци в Европа. Връх Мусала се издига в средата на скалния венец, който загражда от изток, юг и запад Мусаленския циркус. Негови съседи са най-високите Рилски върхове Малка Мусала, Иречек и Дено – на североизток, и Голям и Малък Близнак – на юг. На север от връх Мусала се спуска странично скалистото било, част от скалния венец, който загражда от запад Мусаленския циркус, където са разположени седемте Мусаленски езера. На връх Мусала се издига първата у нас високопланинска метеорологична станция, изградена през 1932 г. със съвместните усилия на БТС и Централния метеорологичен институт.

Връх Мусала е под № 1 в списъка на НД „Покорител на 10-те планински първенци“ и е един от 100-те национални туристически обекта. През него минава трасето на Европейския пешеходен маршрут Е-8.

Връх Мусала може да бъде изкачен от север от к.к. Боровец и съответно хижите „Ястребец“, „Мусала“ и „Чакър войвода“. От изток – от х. „Заврачица“, а от юг – от х. „Грънчар“. Най-близкият и удобен изходен пункт за връх Мусала е хижа „Мусала“, разположена край брега на

най-долното, седмо Мусаленско езеро (2389 м н. в., летен сезон 60 легла, зимен сезон – 45 легла, тел. 0876 27 65 20 и 0988 79 96 14). Описаните маршрути са летни.

От хижа „Мусала“ за връх Мусала се следи трасето на Е-8 с червена лентова маркировка. Пътеката започва край северния бряг на седмото (долното) Мусаленско езеро, с няколко серпентини изкачва на третия циркусен праг, след това в южна посока достига втория циркусен праг при Алеково езеро, заобикаля връх Палеца и по западния склон на връх Иречек достига **заслон „Еверест“** при Леденото езеро – **1.15 часа**. След заслона пътеката прекосява североизточния ръб на връх Мусала, по-нагоре преминава над дълбока пропаст (Дяволският улей) и по западния склон излиза на връх Мусала – **2 часа от хижа „Мусала“**.

Маршрут 1: Боровец – хижа „Ястребец“ – хижа „Мусала“

Най-бързо до хижа „Ястребец“ се достига от центъра на Боровец с кабинковата въжена линия – **25 минути**. От горната лифтова станция за хижа „Мусала“ широката пътека започва почти по хоризонтален сред гъст клек и с незначителни спускания и изкачвания в южна посока по източния склон на рида Маркуджика достига **хижа „Мусала“ – 50 минути**.

Маршрут 2: Боровец – долината на река Мусаленска Бистрица – хижа „Мусала“

Маршрутът започва от началната точка на Е-8 и следи изцяло трасето му до връх Мусала. Маркировката е с червен цвят. Тръгва се от центъра на Боровец и след двореца „Царска Бистрица“ се насочва срещу течението на река Мусаленска Бистрица. Широката в началото пътека минава през иглолистна гора, достига **местността Велчево мостче (2 часа)**. Прехвърля се на десния бряг на реката, навлиза в клековия пояс и набира височина, като следва маркировъчните стълбове. По-нагоре каменистата пътека за последен път пресича реката в мочурлива заравненост, изкачва последната стръмина, наречена „Голгота“, и излиза пред хижа „Мусала“ – **4 часа**.

До хижа „Мусала“ няколко маршрути започват от горната станция на седалковата въжена линия „Боровец – Ситняковска скала“. С лифта разстоянието се минава за 20 минути, а пешеходният преход е около 1.30 часа по маркирана пътека.

Маршрут 3: лифт „Ситняково“ – Солената вода – река Мусаленска Бистрица – хижа „Мусала“

От горната лифтова станция за 10 минути се излиза на седловина, кръстовище на

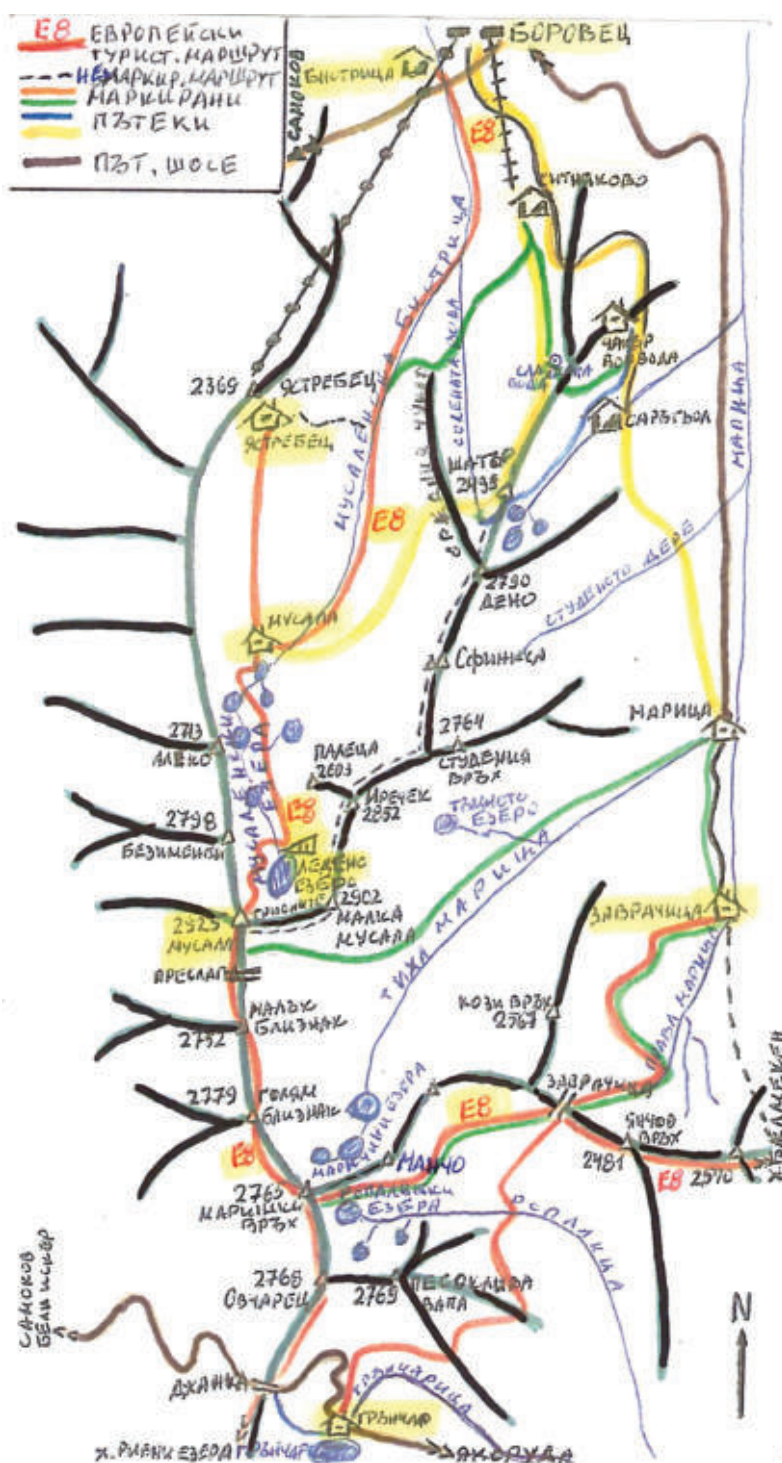
пътеки – вляво (на изток) за хижа „Чакър войвода“, на юг – пътека, която с изкачване води до извора Сладката вода, а на запад (вдясно) е пътеката, която трябва да се следва по този маршрут. Маркировката отвежда в посока хижа „Ястребец“, през долината на Солената вода, до достигане на червената маркировка на Е-8 на пешеходния маршрут, описан в маршрут № 2 по долината на река Мусаленска Бистрица до хижа „Мусала“ – **3 часа от Ситняково**.

Маршрут 4: лифт „Ситняково“ – Сладката вода – връх Шатър – хижа „Мусала“

От горна лифтова станция се тръгва на юг по жълтата маркировка към билото на рид, който се спуска от връх Шатър и след около час се излиза на поляна при извора Сладката вода. Малко над него е отклонението за хижа „Чакър войвода“, а пътеката, която следваме, навлиза в клековия пояс, траверсира от запад **връх Шатър и излиза на тясна седловина между него и връх Дено (2.10 часа)** при голяма каменна пирамида. Подсича се връх Шатър в южна посока и се излиза на рида Средният чукар. От седловината на рида започва спускане по северозападния склон на връх Дено, пресича се оттока на долното Мусаленско езеро и се излиза пред хижа „Мусала“ – **3.10 часа от лифт „Ситняково“**.

Маршрут 5: лифт „Ситняково“ – връх Шатър – връх Дено – връх Иречек – връх Мусала

Маршрутът до седловината между връх Шатър и връх Дено е описан в маршрут № 4 (2.10 часа). Тук се изоставя маркираната пътека и започва изкачване без маркировка на юг, по широкия западен склон на връх Дено. Достига се северния му край и се продължава в южна посока, като се минава по продълговатия гръб на върха. Започва спускане по билото до седловината при скалната грамада Сфинкса. Върви се на юг и след 10 минути се излиза на билно понижение, от което на североизток се отделя ридът Студеният връх. Продължава се към връх Иречек в югозападна посока, по главното Мусаленско било, което в продължение на 100 метра е тесен скалист ръб, по който се извира пътеката. Той завършва с билно понижение, от което по широкия тревист североизточен склон се изкачва **връх Иречек (2852 м н. в.) – третият по височина рилски връх (4 часа)**. Билото се следи в южна посока до добре оформена седловина и от нея, по ясно личаща пътека и по каменни блокове започва изкачване на източния склон, близо до билния ръб. След 30 минути (**общо 4.30 часа**) се достига вторият по височина рилски връх – **Малка Мусала (2902 м н. в.)**. От него

за връх Мусала започва най-атрактивната и трудна отсечка на маршрута през Трионите – билно понижение между двата върха, което представлява наъбен ръб, по който стърчат като зъбци на трион скални зъбери. От връх Малка Мусала се излиза на билния ръб в западна посока, а след това се продължава по южния склон на Трионите по добре очертана пътека, като в крайния участък отново се излиза на билния ръб, продължава се по него и се достига **връх Мусала – 5 часа от горната лифтова станция на Ситняковския лифт**.

Маршрут 6: Боровец – дворец „Ситняково“ – хижа „Чакър войвода“ – хижа „Мусала“

Маркираната пешеходна пътека започва от шанцата за

ски скокове и се изкачва по стръмния склон в южна посока, за да се съедини с пътя от Боровец при един от големите му завои. Продължава се по пътя, а пред Ситняково, вдясно от него се отделя стръмна пряка пътека, която заобикаля оградата на дворец „Ситняково“ и излиза отново на пътя (**1.40 часа**). Южно от сградата, отдалено на пътя за Саръгол, се присъединява пътеката от горната лифтова станция при Ситняковската скала. Това е вторият вариант на маршрута, при който, ако се ползва седалковият лифт, се съкращава пътят за хижа „Чакър войвода“ с 50 минути. Отсечката от Ситняково до хижа „Чакър войвода“ се изминава по пътя – **общо 2.40 часа от Боровец. От хижа „Чакър войвода“ (1932 м н. в., 50 легла, тел. 0896 71 59 24, 0896 71 59 26) за х. „Мусала“ по пряка пътека се излиза за 10 минути на Саръголската поляна, продължава се по пътя, навлиза се в гора и следва спускане към двореца „Саръгол“.** Пътеката за хижа „Мусала“ се отделя вдясно от пътя за хижа „Заврачица“ в края на гората, при оградата на двореца. Отначало тя прекосява диагонално тревистия склон над двореца, а след това през клековия пояс изкачва по склона на връх Шатър в югозападна посока към Саръголския циркус. Пътеката минава западно от двете малки Саръголски езера и с къси извивки се изкачва на **седловината между върховете Шатър и Дено**. Продължението на маршрута до хижа „Мусала“ е описано в **Маршрут 4**. От х. „Чакър войвода“ до х. „Мусала“ се отива за **2.30 часа**.

хижа „Мусала-стара“

125 ГОДИНИ ТД „АЛЕКО-1900“ - НОВА ЗАГОРА

Нова Загора е град на равнината. От север се издигат последните склонове на Сърнена Средна гора, на югоизток – митичните Светилюйски възвишения. Тук всяко камъче е хилядолетна история. Проучванията говорят за прекрасни китни градове и крепости, древни светилища и хайдушки сбиранища.

Жителите на този град, построен на кръстопът, в сърцето на равна Тракия, създават по призива на Алеко Константинов третото в България туристическо дружество. Годината е 1900, месецът – април.

В статията „Историята на юнашкото дело в Нова Загора и околната“ на видния историк Никола Койчев, публикувана в „Новозагорски алманах – 2000“, четем за Новозагорското дружество „Средногорец“ на БТС и Юнашки туристически съюз „Загорка“. И така, във вестник „Съединение“ от 5 декември 1926 г. четем: „Българско туристическо дружество „Средногорец“ – Нова Загора усилено се приготвя за своя обичаен излет, през коледните празници за връх Чумерна. Туристи, готвене се.“. Нова Загора е и своеобразен географски център, защото в броя от 24 април 1937 г. на в. „Изгрев“ четем: „На 18 – тогъв града ни се състоя предконгресна туристическа среща. Присъстваха делегати от градовете: Карнобате Ямбол, Тополовград и Сливен.“

И така, миналото „говори“ с кратки публикации в някогашната преса. Макар и оскъдна, информацията за началото на дружеството достига днес до нас. Разбира се, както при всички дружества в страната, дейността през първите години са белязани от нестихващите войни. И в онези трудни години новозагорските туристи намират време да популяризират туризма сред младите. Човек остава с впечатление, че точно годините преди Втората световна война са наситени с културно-просветна дейност, целяща да възпитава туристите в етични и естетически ценности, защото отново

във вестник „Трибуна“, в броя от 12 юни 1939 г., попадаме на следната дописка със заглавие „Младежко туристическо утро“. В нея четем: „На 4 т. младежите туристи в града ни дадоха безплатно агитационно утро в салона на градския театър.... Председателят на Дружеството, г-н Р. Карабиберов с обстоина сказка запозна присъстващите със значението на ЮТС и постиженията на туризма в България... Утрото сравнително добре бе посетено и даде добри резултати за туристическо дружество „Загорка“.

Днес ТД „Алеко – 1900“ е горд наследник на богатата 125-годишна история на организирания туризъм в Нова Загора. Само през изминалата година членове на дружеството изкачиха връх Фенгари на остров Самоотраки, връх Свети Пророк Илия в планината Фалакро (Боздаг). С участия в сборни групи бяха изкачени върховете Арарат, Митикас, Голям Кораб и Дамаван в Иран. Традиционният за дружеството осемдневен колопоход през миналата година се проведе в Западна България – с маршрут Сливница – Гургулят – Брезник – Гърло – Врабчански водопад – прекрасното ждрело на река Ерма – Трън – връх Руй – Земенски манастир – водопад – Полска скакавица – Кюстендил – връх Руен – Невестино – Лиляч. ТД „Алеко-1900“ е организатор на Деня на велосипеда, иницииран преди години от Николай Николов в памет на местния майстор Гено Стоянов – Арабаджията, който през 1880 година изработва първия български велосипед. Неговият оригинал и днес може да бъде видян на входа на Исторически музей – Нова Загора.

Новозагорските туристи се включват и в повечето прояви на дружествата в страната. ТД „Алеко – 1900“ достойно се представи в похода – поклонение „По стъпките на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа“; в националния поход – марафон, организиран от ТД „Алеко“ – Пазарджик, по повод 127 години от смъртта на Алеко Константинов; в традиционния туристически поход „По пътя на четата на

поп Харитон и Бачо Киро“. По отношение на националните изяви може да отбележим участието и доброто класиране на част от туристите в първата десетка в юбилейното издание на нощния поход „Верея“, в тристранната среща на туристи от България, Северна Македония и Сърбия в Осоговската планина, в туристическия събор „Златна есен в Източен Балкан“ с организатор ТД „Чудни скали“ – Айтос, нощни изкачвания на върховете Ботев и Мусала. За първи път през 2024 г. ТД „Алеко – 1900“ имаше участник в два планински maratona: „Хайдушки пътеки“ и „Емине ултра“. Членове на дружеството поддържат състоянието на няколко маршрута в района: от връх Курт Кая до м. Мечи камък, пътеките и паметниците до м. Хайдушко сбиранище, където има построен заслон, до историческата поляна в м. Московна нива. В последните двадесет години ТД „Алеко – 1900“ записа в летописа си десет експедиции, като участниците в тях успяха да се докоснат до историята и природата на 23 страни в Европа и азиатска Турция.

За честванията по повод 125 години от основаването на ТД „Алеко – 1900“ посрещнахме скъпи гости и приятели от ТД „Сърнена гора – Стара Загора“, ТД „Чудните скали – Айтос“, СТД „Бачо Киро“ – Дряново и, разбира се, БТС в лицето на госпожа Невяна Чурукова. През двата празнични дни гостите ни минаха по пътеки на Сърнена Средна гора в нашия район, повеселихме се от сърце на Хайдушка поляна, която и до днес крие неразгадани тайни и предания. Успяхме да покажем най-ценното, което крие тракийското поле: цивилизация на

9 хилядолетия, събрана в експозициите на Историческия музей в Нова Загора; храмът „Св. В.м.ч. Георги“ в с. Любенова махала, който пази болката и ужаса от онези 14 юли 1877 г., в който под турски ятаган загиват близо 2400 човека от селото и околните селища.

Покажахме на гостите си и мемориалния комплекс „Дом на доброто“ в с. Коньово, изграден в родното място на Пророка дядо Влайчо. С радост заявяваме, че ще бъдем добри екскурзоводи на всички туристи, които желаят да разгледат историческите и природни забележителности на новозагорския край. Всеки, който търси нашето съдействие, може да позвъни на тел.: +359 88 723 7655 – Огнян Ненов, секретар на ТД „Алеко – 1900“ – Нова Загора.

Дарина КОСТАДИНОВА – председател на ТД „Алеко 1900“ – Нова Загора

ВРЪХ МУСАЛА – ПЪРВЕНЕЦЪТ НА РИЛА И НА БАЛКАНИТЕ

►► от стр. 6

Маршрут 7: Боровец – хижа „Заврачица“ – връх Мусала

Пътят от Боровец до хижа „Чакър войвода“ и двореца „Саръгъл“ е описан в **Маршрут 6 – 2.40 часа**. Продължава се по трасето на стария „Кайзеров път“, който минава през моста на Студеното дере, и преди водослива на реките Марица и Права Марица се достига хижа „Марица“ – **4.40 часа**. В продължението за хижа „Заврачица“ пътеката пресича завоите на пътя и изкачва до горния коритен праг на р. Права Марица, където е разположена хижа „Заврачица“ – **5.10 часа от Боровец**. Маршрутът от хижа „Заврачица“ (2162 м н. в., 60 легла, тел. 0887 84 12 20) за

Мусала до седловина Заврачица следи трасето на зимната маркировка. Седловината е важно кръстовище на туристически пътеки. От нея се тръгва на запад, по трасето на европейския маршрут Е-8, като се следят лентовата и стълбовата маркировка. Стълбовата маркировка изкачва по източния склон на връх Манчо, а лятната пътека минава южно от него и излиза на седловината западно от върха. С няколко извивки се изкачва **Маришки връх и се излиза на седловината между него и връх Голям Близнак**. Тук пътеката се съединява с тази, която идва от юг, от хижа „Грънчар“. Започва изкачване близо до билото, като се подсича източната страна на връх Голям Близнак, а след него се преминава по северния

склон на връх Малък Близнак, за да се слезе на седловината Преслапа. Следва изкачване с много серпентини към гроба на известен планинар и северно от него се достига **връх Мусала – 4 часа от хижа „Заврачица“**.

Маршрут 8: Якоруда – хижа „Грънчар“ – връх Мусала

От град Якоруда до хижа „Грънчар“ може да се стигне по два варианта:

1. С превозно средство – асфалтово шосе започва от жп прелеза на гара Якоруда, което се изкачва до местността Нехтеница (18 км.), където е „входът“ на Национален парк „Рила“. От него до хижа „Грънчар“ продължението е планински път (5 км.) – **общо 23 км. от Якоруда**.

2. Пешеходен маршрут – тръгва се от жп прелеза по шосето за хижа „Трещеник“. Големите завои на пътя се избягват, като се следи пряката маркирана пътека. От курортната местност **Трещеник (3.30 - 4 часа от Якоруда)** се продължава за местността Нехтеница. От моста над Голяма Баненска река започва планинският път за хижа „Грънчар“. Пътеката следи трасето му и се насочва към езерото Грънчар, на чийто бряг е разположена хижа „Грънчар“ (**5.30-6 часа**): (2180 м н. в., 100 легла, тел. 0898 46 63 88 и 0889 47 57 61).

За връх Мусала маркираната пътека се изкачва в западна посока, край старите телефонни стълбове и достига широкото затревено било при седловината Джанка

(Долни куки). От нея се тръгва в северна посока по маркираната с лентова и стълбова маркировка широка пътека. Тя следи широкото южно рамо на връх Овчарец, заобикаля източния, а след това и западния му склон. Продължава се на север, достига се седловината южно от връх Маришки чал, прекосява се югозападния му склон и се излиза на **седловината между връх Маришки чал и връх Голям Близнак**. Тук от изток се включва маркираната пътека (трасе на Е-8) от хижа „Заврачица“. За връх Мусала в северна посока се следи пътеката, описана в **Маршрут 7 (4 часа от х. „Заврачица“ до връх Мусала)**.

Йордан ЙОРДАНОВ

хижа „Чакър войвода“

хижа „Заврачица“

хижа „Марица“

хижа „Грънчар“

„КСИЛИФОР ПЕЕ“

На 26 и 27 април т. г. в парк Ксилифор - Велико Търново се проведе първият национален певчески фестивал с конкурсен характер „Ксилифор пее“ за изпълнители на туристически песни и песни в стила на старата градска песен. В него участваха над 350 самодейци от 21 институции, читалища, училища и туристически дружества. Културното събитие стана възможно благодарение на ТД „Трапезица-1902“ - Велико Търново, НЧ „Пламък-2016“ и Община Велико Търново.

Фестивалът беше открит от Неико Генчев - заместник-кмет с ресор „Култура и недвижимо културно наследство“ към общината. Кратък музикален поздрав към гостите поднесе музикалните формации към ТД „Трапезица-1902“ - смесена хорова туристическа формация с ръководител д-р Станимир Демирев със солист Пенко Пенков (председател на НЧ „Пламък-2016“) и ДВГ „Патиланци“ с художествен ръководител Величка Кутева.

Изпълненията бяха групирани в следните раздели: изпълнители на популярни градски песни, писани до 40-те години на XX век и в периода от 50-те до 90-те години на XX век; изпълнители на туристически песни, писани до 40-те години на XX век и в периода от 50-те до 90-те години на XX век и **нови авторски песни в стилистиката на старите градски или туристически песни.**

Участниците бяха оценявани от компетентно жури в състав: проф. Кирил Костов - председател и членове: Христо Кидиков, Ваня Шушкова, Веселка Дундакова и Георги Чукуров. Връчени бяха следните награди по раздели и категории (дипломи, плакети, парични награди):

Раздел Изпълнители на популярни градски песни.

категория Индивидуални изпълнители: I-во място - Иван Добрев, НЧ „Пробуда-1928“ - град Каспичан; II-ро място - Данчо Неделчев - НЧ „Пробуда-1928“ - Каспичан; III-то място не се присъжда

категория Дуети: I-во място - Тодор Трендафилов и Ана Ганчева - НЧ „Пробуда-1928“ - Каспичан; II-ро място - дует „Нежни ружи“, НЧ „Правда 2010“ - с. Горски Сеновец, община Стражица; III-то място - дует „Сбъднати мечти“ - НЧ „Напредък-1903“ - с. Ветринци

категория Вокални групи: I-во място - ГСПП „Балкански полък“ при НЧ „Напредък - 1884“ - гр. Килифарево; II-ро място - Хор за македонски песни към НЧ „Парашкев Цветков-2003“ - Плевен; III-то място - Група за авторски и популярни песни „Авангард“ при НЧ „Хр. Ботев -1911“ - с. Врабево

Раздел Нова авторска песен: I-во място - Недка Иванова при НЧ „Хр. Ботев -1911“, с. Врабево за песента „Звезда, звездице“; II-ро място - Никола Пенев при НЧ „Св. св. Кирил и Методий - 1924“ - Русе, за песента „Море и любов“; III-то място - Никола Пенев при НЧ „Св. св. Кирил и Методий-1924“ - Русе за песента „Красива нощ на любовта“.

Раздел Изпълнители на туристически песни в категория Индивидуални изпълнители: I-во и II-ро място не се присъдиха; III-то място - Георги Божков при ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново

категория Туристически хорове: I-во място - Туристически хор „Планинско ехо“ при НЧ „Напредък-1869“ и ТД „Мадарски конник“ - Шумен; II-ро място - Туристически хор „Еделвайс - Иван Данчев“ към ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново; III-то място - ВГ „Еделвайс“ към ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново

Раздел Нова авторска туристическа песен: I-во място - Туристически хор „Планинско ехо“ при НЧ „Напредък-1869“ и ТД „Мадарски конник“ - Шумен за песента „Планинско ехо“; II-ро място - Хор „Кайлъшко ехо“ към ТД „Кайлъшка долина“ - Плевен за песента „Елате, туристи“; III-то място - Туристически хор „Еделвайс - Иван Данчев“ към ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново за песента „На хълма Царевец“.

Награда на организаторите от НЧ „Пламък-2016“ - В. Търново и ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново за най-добър инструментален съпровод получи д-р Станимир Демирев, ръководител на туристическите хорове към ТД „Трапезица 1902“ - В. Търново и на ВГ „Нежен пламък“ при НЧ „Пламък - 2016“ - В. Търново.

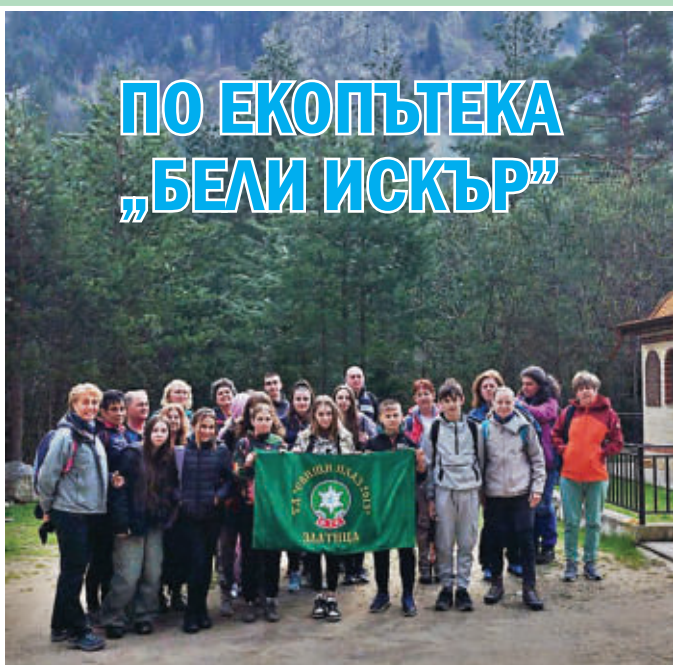
В рамките на фестивала в туристически учебен център „Момина крепост“ беше организирана „Вечер на запознанствата“, която премина с много песни и добро настроение, за което допринесе и самото жури. Популярният естраден изпълнител Христо Кидиков зарадва своите почитатели с кратка концертна програма с песни от различни негови творчески периоди. Фестивалът беше закрит с концерт на ВГ „Нежен пламък“ и солисти към НЧ „Пламък-2016“. На всички участници бе дадена възможност да посетят безплатно крепостта „Царевец“ във Велико Търново.

Организаторите на фестивала „Ксилифор пее“ считат, че той ще стане ежегоден, а местността Ксилифор ще бъде средите и за културен обмен на знания между поколенията.

Станимир ДЕМИРЕВ

ПО ЕКОПЪТЕКА „БЕЛИ ИСКЪР“

В Календарния план на ТД „Свищи плаз-2013“ - Златица за 2025 г. за месец април бе планиран поход по екопътека „Бели Искър“ в Рила, но на 26 април предстоеше дъждовен уикенд. Прогнозата внесе колебание в групата, но решихме да се доверим на мъдростта, че няма лошо време, а само неподходящо екипирани туристи. Сложихме дъждобрани и сандвичи в раниците, обухме туристическите обувки и рано в съботния ден потеглихме с автобус към Самоков. Свежото прохладно утро и ясното синьо небе обещаваха добри условия за туризъм. След кратък инструктаж от ръководителя на групата Джулия Вълчева се отправихме към екопътеката.

Следвахме синята маркировка по протежението на р. Бели Искър. Реката беше буйна и пенлива, покрита с бяла пяна и заобиколена от свежа пролетна зеленина. За наши късмет времето се затопи и позволи да се насладим на кристалния планински въздух и красиви те гледки. Нашата разходка започна при информационните табели на обекта и мост № 1, който носи името Синия вир (имената на следващите са Изгрев, Двата камъка, Тис, Дъглия, Бор, Арамлия, Суаро).

Маршрутът минаваше по двата бряга на р. Бели Искър, посредством някои от дългите дървени мостове (осем на брой). Теренът бе лек и приятен, сред вековна гора от смърч и бял бор. От двете ни страни се извисяваха високи каменни стени и сипеи, които показваха колко дълбока всъщност е речната долина. Пътеката често бе покрита с мек килим от изпадали от дърветата иглички. Преминахме и през няколко поляни, отрупани с пролетни цветя и билки. Направихме много снимки, но никой не си позволи да бере букети!

По протежението на цялата екопътека имаше обособени кътове за отих с чудни имена като Езерото, Камъка, Средорец, Здравец, Заслона, Къщата. В края и се настанихме край бистрия планински поток, където хапнахме и отпочинахме. На връщане небето се помрачи и започна да вали. Тихият пролетен дъжд ни принуди да извадим дъждобраните и бързо поехме по пътя към параклиса, където ни очакваше автобусът с шофьор Александър Симеонов. От всички страни шуртеше вода - неслучайно Рила означава Водна планина. От нея извираят някои от най-големите български реки - Искър, Марица и Места. Има и над 120 ледникови езера, сред които са Седемте Рилски езера.

В групата имаше туристи от всички възрасти, но в тези няколко неусетни часа всички се заредихме със сила, енергия и добро настроение от чудната природа на Рила.

УС на ТД „Свищи плаз-2013“ - Златица

ВДЪХНОВЯВАЩО ЗА ПРИРОДАТА

На 22 април, в навечери на Международния ден Земята, се проведе търстеното награждаване победителите във втори издание на **Национален конкурс „Опазване на планетата Земя“** организиран от ОУ „Св. Кирил и Методий“ - с. Рупит, ръководител г-жа Катя Стоев. Учениците се състезаваха в категориите „Литература“ (есета, разкази, стихотворения), „Изобразително изкуство“ (рисунки) и презентационни проекти в Scratch.

Събитието се превърна в истински празник на екологичното съзнание, креативността и ученическата енергия. Специален гост бе Невя Чукурова от Информационен център на БТС. От името на Сдружение „Български туристически съюз“ тя връчи благодарствено писмо до организаторите и до всички участници, като израз на признателност към усилията за възпитаване на младото поколение в любовта към природата.

Г-жа Чукурова подари с лични подаръци от името на всички деца, участвали в конкурса, на всички деца, участвали в конкурса, за да насърчат тяхната ангажираност и вдъхновение. Усмивките, малките природозащитници и ха залата. Тя представи атракционни оферти за детски лагери

149 ГОДИ ВЪСТАНИЕ

завършило в местността Р. Априлци.

Историята на родния край да предаваме на поколенията. Поклон пред светлата памет

Таня

КЮСТЕНДИЛЕЦЪТ КИРИЛ ДАВИДКОВ ЧЕСТВА 80-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ

Дългогодишният планински водач Кирил Давидков (Войводата) е роден на 22 март 1945 г. в с. Ваксево, Кюстендилско. Запалва се по туризма още в юношеските години, когато е ученик в техникума в Радомир и често излиза на разходки из Голото бърдо. През 1976 г. завършва курс за инструктор по туризъм в ЦПШ „Малъовица“, по-късно - курс за планински водачи, организиран от ОС на БТС - Кюстендил, а след няколко години се обучава и във втори курс в Учебната школа „Малъовица“.

Първият поход организира по повод 8-ми март с туристи от дружество „Осогово“. Изминават маршрути в Пирин, Рила и Родопите.

През март 1989 г. е взето решение за създаване на туристическо дружество в завод „Велбъжд“, на което Кирил Давидков е избран за секретар. В следващите години

с колегите си развива активна туристическа дейност, като дори организира и водни походи по реките Струма и Искър. Организиран се и първите зимни походи. Туристите от дружеството стават национални първенци по туризъм!

След „демократичните промени“ работата на дружеството в завода позатихва. Дейният организатор решава през 2004 г. да създаде пешеходен клуб „Осоговец“ към ТД „Осогово“, тогава с председател Радослав Михайлов. Към клуба се изграждат две секции - ски туризъм и пешеходен туризъм. Започва активна дейност с участието на около 40 членове, все млади хора. Като водач Кирил Давидков ръководи групи по трудния маршрут „Ком-Емине“, походи из Рила, Пирин, Родопите и Осогово.

Туристите имат редовни участия в Националните туристически събори, чествания и семинари, организирани от ЦС на БТС - София. За активна туристическа дейност получава званията „Кандидат майстор на спорта“, „Отличник на БТС“ и др. Покрива норматива и за „Майстор на спорта“. За съжаление тези звания отпаднаха преди години!

Походът, който няма да забрави, е по маршрута „Ком-Емине“: „Това е труден маршрут, който изисква добра предварителна подготовка, както физическа, така и организационна. Доволен съм, че никога не съм имал ситуация, която застрашава живота на турист. Много младежи съм запалил по планината и съм научил да карат ски“, споделя Кирил Давидков. Допълва, че е учил на дисциплина младите туристи. Да проучват предварително маршрутите и времето, да избират подходяща екипировка. Да не

тръгват никога сами в планината и да имат застраховка! Да уведомяват близките си за маршрута и за неговата продължителност.

Винаги е предпочитал високата част на планините, извън горския масив. Гледката, която се открива от върховете, е неописуема. Според Кирил Давидков много важно е децата още от малки да се извеждат на разходка от родителите, а по-късно и от учителите.

И до днес Кирил Давидков продължава да се среща със своите туристи, като се радва на вниманието, което му оказват! Заедно с тях наскоро чества 80-годишния си юбилей!

Войвода, благодарим ти за неизчерпаемата енергия, всеотдайност, упоритост, грижа и енергия, с които ни насърчаваше през годините. Преодоляхме заедно стотици планински маршрути. Разкриваше ни прелестните къчета на българската природа. Желаям ти здраве и дълголетие!

Даниела СТОИМЕНОВА - член на ТД „Осогово“ - Кюстендил

ПРОЩАЛНА

В края на април направихме обиколка на Панчарево езеро и си казахме, че може би ще е последната за учениците от 12-ти клас, но една идея се роди по време на тази приятна разходка и десетина дни по-късно вече бе на път да се осъществи. Зрелостниците от 133 СУ „А. С. Пушкин“ - София предложиха да направим наистина последна проява подалеч от столицата, както и да демонстрират своите новопридобити умения за управление на автомобил. Формирахме екипажи и в празничния Гергьовден тръгнахме от София за Тетевен.

„Ако не бях дошъл в Тетевен, щях да остана чужденец за Майка България...“ бе казал Вазов след първото си посещение на този край, затова и се насочихме към него. Поточно си харесахме три екопътеки около града - всяка с чудна хубост и интересен обект за достигане.

Първата и най-леката се казва „Под пръските на водопада“ и ни грабна с поетичното си название и завладяващата прелест, която бликаше отвсякъде. В този сезон водопадите са два: освен целогодишния и пълноводен „Скока“, имаме възможност да се порадваме и на „Пръскалото“, който хвърля тънката си струя от 56 метра височина. Четвърт час по-късно отново бяхме в колите и „керванът“ пое към началото на екопътека „Заслон, Опасния зъб“. Разстоянието и денивиацията бяха чувствително увеличени, но и красотата бележеше повишение. След около час викахме „Ехо-о-о“ от терасата на заслона, а под нас като на длан се бе разположил чудният градец, разположен от Бели Вит, който пролетно време е зелен, както се пее в „Рапсодията на българския гуслар“: „Шуми зелений Вит, шуми“. Над нас изправи каменно чело връх Петрахия (Слънчев камък), на запад бе Равни камък, а на север връх Острич - прилича на вулкан, но вместо кратер бе увенчан с малка бяла къщичка, която бе цел номер три за

ДО СЪБИТИЕ В РУПИТЕ – ГРИЖА ТА И БЪДЕЩЕТО НА ДЕЦАТА

ерието
ден на
търже-
ане на
торото
алния
приро-
Земля“,
Св. Св.
упите, с
Стоева.
заваха
натура“
рения),
уство“
ации и

рна в
еколо-
еатив-
нергия!
Невяна
ионния
името
гарски
върчи
о до орга-
нки участ-
ризнание
таване на
юбов към

ри симво-
о на БТС на
з конкурса,
ажиратост
вките на
ици озари-
трактивни
ри и уче-

нически екскурзии на БТС, които предизвикаха интерес сред учителите и родителите. Идеята е да се осигурят възможности за учене чрез преживяване, сред природата – там, където се създават най-ценните спомени и се възпитава отговорност към света около нас.

Благодарим на всички учители, родители, партньори и най-вече на талантливите ученици за участието и отдадеността! Да продължим заедно да изграждаме едно по-добро, по-чисто и по-зелено бъдеще!

ДИНИ ОТ АПРИЛСКОТО Е В ГАБРОВСКИЯ КРАЙ

На 1 май 2025 г. с поход до местността Равната нива край село Моровецките туристи от ТД „Узана“ почетоха делото на героите от Априлското въстание в Габровския край. Там, пред кръстосаните саби на войводата Цанко Дюстабанов и подвойводата Тотю Иванов, участниците в дружината полагаат въстаническа клетва. За да поемат пътя на борбата и безсмъртието,

край е нашето минало, което трябва да помним и знаята, за да имаме бъдеще. Памет на героите!

Таня Моллова – секретар на ТД „Узана“ - Габрово

НА ПРОЯВА В ТЕТЕВЕНСКИЯ БАЛКАН

нашето пътешествие – параклиса „Покров Богородичен“. Изглеждаше близо по права линия, но, за да го достигнем, трябваше да слезем до паркинга, с автомобилите да прекосим града и да се изкачим по южния склон до село Бабинци, откъдето започва екопътеката „Параклиса“.

От селото до върха вървенето е 30 минути. Но ускорихме темпото, защото прогнозата беше за преваляване с гръмотевици. Щом достигнахме параклиса, чухме и далечен тътен, но синоптиците от мобилните устройства ни успокоиха, че дъждът отива към Червен бряг и ще ни остави да се полюбуваме на прекрасната гледка към съседните (Трескавец, Червен и Кон) и отсрещни (Равни камък, Петрахиля и Хайдушка поляна) върхове, както и останалия ниско под нозете ни градец. Запалихме свещички за здраве и час по-късно бяхме на паркинга в селото с изпълнен туристически план.

Но тук се появи предложение да добавим бонус-обект в тази авто-пешеходна екскурзия. Понеже трите обекта бяха на юг, запад и север от Тетевен, остана нещо на изток и тръгнахме към Рибарица и местността Костина – лобното място на Георги Бенковски.

СТАРТИРА КАМПАНИЯТА „ХИЖА НА ГОДИНАТА“ 2025

►► от стр. 1

Специален акцент тази година ще бъде поставен върху образователната роля на инициативата „Хижа на годината“: стремежът е не само към отличаване и подкрепа на добрите примери, но и към повишаване на културата на туристите в планината. С помощта на вдъхновяващи партньорски кампании, „Хижа на годината“ 2025 цели да насърчи по-осъзнатото, отговорно и грижовно отношение към планинската среда.

Сред новите образователни инициативи се открояват:

- **„Влез в кръга на Девин – Заедно за по-чисти хижи и планини“** – мотивиращо послание за намаляване на пластмасовото замърсяване чрез повторно използване и рециклиране;

- **„Поддай ръка на билките“** – програма на **Биопрограма**, която приканва към опазване на дивите билки и разбиране на техните екосистеми;

- **„Почисти себе си и след себе си“** – образователна акция на **Kärcher**, фокусирана върху личната хигиена и грижата за хижите като общ дом;

- **„Опознаваме скритите хижи със Subaru“** – комуникационна инициатива за създаване на информационни материали, популяризиращи слабо познати, но ценни хижи и заслони сред масовата публика.

Тези кампании, съпътстващи основния конкурс, ще бъдат развивани паралелно с гласуването, като допълнят „Хижа на годината“ със **съдържание, което вдъхновява, възпитава и ангажира** всеки, който обича планината.

Централна част от предвидените активности в програмата на кампанията тази година ще бъде и **традиционната годишна конференция с образователен характер „Хижа на годината“, насочена към хижари и туристически дружества. Тя ще се проведе на 28 и 29 май на територията на Национален пещерен дом край Карлуково.**

Присъстващите на събитието имаха възмож-

ността да се насладят на музикалната селекция на DJ Ihou и да разгледат изложбата на Yettel, събрала едни от най-добрите анимации от дигиталното приложение за събиране на печати от движението „Опознай България – 100 национални туристически обекта“, администрирано от Българския туристически съюз.

Неразделна част от кампания „Хижа на годината“ са нейните партньори, благодарение на които всяка година се надгражда устойчивата промяна в планините. Това са:

Номиниращи организации:

Планини и хора - асоциация на планинските водачи в България, Асоциация на парковете в България, Сдружение за дива природа „Балкани“, Български планинарски съюз, Българска асоциация ски свободен и екстремн стил, Българска маунтин байк асоциация, велосипедният портал Mtb-bg.com Екологично сдружение „За Земята“, ТВ/видео поредица „Разказите на хижаря“, Българска асоциация за алтернативен туризъм, Планинска спасителна служба, коалиция „За да остане природа в България“.

Бизнес партньори:

SiteGround, Subaru, Photomate, Karcher, Devin, Матраци TED, Биопрограма, Орграхим, Yettel България и Kaufland България.

ЗАВЪРШЕНА ЗИМНА АЗИМУТНА МАРКИРОВКА

Хижарят на Почивната база на завод „Арсенал“ на Шипченския проход Бончо Келчев от 35 години доброволно поддържа планинската маркировка между седловината Копачите и връх Марков стол в Шипченски дял на Средна Стара планина. Тази година в последния априлски ден планинарят постави новите стикери на зимната азимутна маркировка (на 35 черно-жълти жалони) между Шипченския проход, хребета Малуша и Арабаджийна (Коларска) поляна. При тихо лятно време тази отсечка от маршрута „Ком-Емине“ се минава за час, но при виелица и мъгла помощта на стълбовете и табелите е решаваща за намиране на сигурния път.

Христо АНГЕЛОВ

ПОКАНА

ТД „СДРУЖЕНИЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ ХОРОВЕ В БЪЛГАРИЯ“, ТД „ТРАПЕЗИЦА 1902“ И БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ

Ви канят на XXXVI-ия Национален песенен празник „Песните на България“, който ще се проведе на 7 и 8 юни 2025 г. в ТуЦ „Момина крепост“ в м. Ксифор, Велико Търново. В програмата ще участват туристически хорове от цяла България.

Официалното откриване на песенния празник е в 10.30 часа.

Присъединете се към нас, за да се насладим заедно на прекрасните изпълнения на любими туристически песни!

Очакваме ви!

СРЕДНОГОРЦИ В ИЗТОЧНИ РОДОПИ

С настъпването на пролетта светът стана свеж и зелен, разнесе се аромат на цъфнали дръвчета и цветя, а палавите слънчеви лъчи примамливо подканваха към дълги разходки. В ушите зазвуча мелодия, излязла сякаш от струните на Орфеевата лира (арфа), и отново ни притегли към Родопите.

Този път обект на екскурзията на ТД „Средногорец“ - Чирпан, организирана от г-жа Бурова, бяха архитектурни и природни забележителности в град Кърджали и околностите му. Затова групата беше голяма и включваше солиден брой любознателни и жадни за приключения малчугани.

Първият посетен обект беше Каменните гъби край с. Бели пласт – интересни и причудливи образувания от риолитови вулканични туфи. Последва посещение на ранноисторическия, античен и средновековен каменен комплекс „Перперикон“, където бе направена групова обиколка. Обстояната беседа на екскурзовода обогати познанията ни за разкритите артефакти и сгради, живота и бита на древните обитатели на комплекса и предстоящите археологически проучвания в района. Последният планиран за деня обект беше най-дългият вжвен мост в България, който се намира край с. Лисиците. Малко преди да стигнем до него, природата реши да изпита решимостта ни и внезапно яркото слънце бе заменено с облаци, вятър и дъжд. Лошото

време не успя да изплаши групата и всички преминаха смело под дъжда и блясъка на светкавиците през леко люлеещият се мост до другия бряг, където се сгряхме с ароматен билков чай, предлаган от жител на селото. В неделния ден разгледахме тракийския скален култов комплекс „Орлови скали“ с неговите запазени 97 скални ниши и Дяволския мост край гр. Ардино. Останахме възхитени от майсторството на строителите на моста и прекрасната природа около него, но вятърът и лекият ръмеж ни попречи да „уловим“ в обективна образа на дявола в реката. Най-любопытните от групата намериха сили и време да посетят Регионалния исторически музей в Кърджали и да разгледат експозициите му, свързани с историята и природата на Източните Родопи. Екскурзията премина лежерно, оставяйки ни хубави спомени и емоции. Естествено, и много красиви снимки.

**текст: Надежда Велева
снимка: Милена Георгиева**

Константин КОЙНОВ

130 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ХЕЛМУТ БРОКС – ЮНОШАТА, КОЙТО СЪЗДАДЕ ЮТС

На 28 април 1908 г. петима 13-годишни ученици от II прогимназиален клас провеждат поредната си разходка по р. Русенски Лом. Редно е да споменем имената им, защото те вкупом влизат в историята на туризма в България – **Хелмут Брокс, Васил Кулев, Борис Карабов, Константин Мазнев и Арман Пришак**. Времето е прекрасно и момчетата се разхождат, катерят се по скалите, събират цветя и най-различни вкаменелости. В една от малкото им почивки те размишляват върху видяното и направеното от тях. В хода на разговорите един от тях предлага да си направят свое туристическо дружество. По спомените на Константин Мазнев това е Хелмут Брокс. Всички с радост приемат идеята и още на другия ден се

събират в училищното мазе, където слагат началото на първата в България ученическа туристическа сбирка, която наричат „Геолог“. Три години по-късно (30 ноември 1911 г.) преименуват сбирката в туристическо дружество „Дунав“, а на 25 март 1913 г., когато вече има и други подобни дружества, се приема името **Юношески туристически съюз (ЮТС)**.

Не това обаче дава основание днес да се върнем към това име, тъй като животът на Хелмут Брокс тепърва започва да се преплита с планината. Причината е, че още през пролетта на 1910 г., с помощта на едно съмнително въже Брокс повежда своите приятелчета към с. Кула, където в близост до пещерата „Св. Петка“ избират скала, за да направят първите катерачни упражнения у нас.

„Искахме да направим катерачни упражнения, за каквито бяхме чували и чели, че практикуват на Запад. Въже то обаче повече ни пречеше, отколкото да ни помага и скоро го захвърлихме“. Няколко дни по-късно упоритите младежи правят втори опит на скалата Дикили-Таш, която се намира на 20 км. западно от град Русе. Вторият им опит завършва леко трагично, тъй като водачът им Хелмут Брокс, изкачил се най-високо, трябва да слеза от скалата посредством донесена дървена стълба. И тъй като в архивните и литературните източници няма описани случаи на целенасочени упражнения на катерене по скали с помощта на въже (по онова време у нас все още няма никакви алпийски съоръжения), на тази база се счита, че:

- 1910 година се приема като начало на катерачните упражнения в България;
- скалата Дикили-Таш като първи катерачен обект,
- а младежите от град Русе – Хелмут Брокс, Васил Кулев, Борис Карабов, Константин Мазнев и Арман Пришак се приемат за пионери в тази дейност.

Горепосоченото бе прието за историческа достоверност през 1979 г., когато българските алпинисти отбелязаха своя 50-годишен юбилей по инициатива на БФА на скалата Дикили-Таш бе поставена паметна плоча с надпис:

През 1910 година под ръководството на Хелмут Брокс по поречието на Русенски Лом са правени първите опити в България за катерене по скали с използване на въже

БФА

Хелмут Брокс не продължава увлечението си към алпинизма, но въпреки това през 1916 г., когато е студент в град Фрайберг, Германия, осъществява първото българско изкачване на австрийския първенец Гросглокнер (3798 м). Освен него той има изкачвания на още няколко известни върхове в Алпите, между които Голям Вацман, Цугшпитце, Юнгфрау, Вилдшпитце и Хохкьоген.

Хелмут Франц Брокс е роден на 15 май 1895 г. в Русе. Баща му и майка му, които са австрийци, се преселват в България още преди освобождението ни от османско робство. Като специалист по водно дело баща му е поканен от турското правителство да търси вода за безводния Делиорман. Хелмут има трима братя и една сестра, като той е най-малкият.

По време на Първата световна война той се записва доброволец и служи в 6-та Бдинска и 8-ма пехотна дивизия. За проявен героизъм е награден с два ордена за храброст. След войната Хелмут заминава за Германия, където във Фрайберг учи минно инженерство. Именно там, наред със следването си, той се запознава по-отблизо с някои елементи на алпинизма и както споменахме по-горе, осъществява няколко интересни изкачвания.

След завършване на висшето си образование Брокс се прибира в България, която категорично счита за своя родина. Първоначално започва работа като минен инженер в мина „Орел“ край Мъглиж, но не след дълго заминава за рудник „Бобов дол“, където става директор. През 1926 г. се мести в мина „Перник“, където остава най-дълго време. Там през 1950 г. той се пенсионира. Именно там Хелмут Брокс развива най-активна туристическа дейност. Основава туристическо дружество „Голо бърдо“, на което става председател.

Тук той осъществява и най-голямата си мечта – хижестроителството, като между 1930 и 1934 г. с негово лично участие са построени хижите „Селимица“, „Острица“ (наречена по-късно на неговото име хижа „Брокс“), както и хижа „Кумата“ на Витоша. Неоченима е помощта му и за построяването на карловската хижа „Юмрук чал“ в Стара планина (днес х. „Васил Левски“), на х. „Студенец“ в Родопите и най-вече на заслон „Малъовица“ през 1934 г., който впоследствие прераства в днешната хижа „Малъовица“. Негово дело са и хижите „Славей“ и „Орлите“ край Перник.

Като специалист по минно дело той още от 1928 г. идва до идеята, че трябва да се организира група с необходимите качества и възможности за спасителни акции, които са чести явления в тази област.

Туристите го помнят с най-добри чувства и го обграждат с голяма обич, защото е в основата на организираните спонтанни веселби и тържества. С хармоника на устата или с акордеон на гърдите, около него винаги е забавно и весело. В планината той винаги е в туристическата си екипировка, най-вече с любимата си шапка с перо и неизменната лула в устата.

Хелмут Брокс се пенсионира през 1958 г. Малко преди това посещава Швейцария, където се среща с някои от ветераните от предвоенното време, между които са Стефан Попов (съзателят на организирания алпинизъм у нас), съпругата му Тина Маркович и с Добромир Цонев (синът на проф. Беню Цонев) – все хора, с които срещите по онова време са нежелателни, ако не и опасни. По време на тази визита те посещават лобното място и гроба на първия българин, загинал в Алпите – Крум Новаков (Кумата), където поставят паметен знак. Това им посещение обаче не остава незабелязано от българското разузнаване, за което Брокс плаща скъпо...

След пенсионирането си Хелмут Брокс работи към Министерството на тежката промишленост и живее в София. По онова време става и организатор на ученическото туристическо движение в училищата.

Веднага след Втората световна война неговата организация ЮТС, както и БТС на възрастните туристи, са обявени за фашистки и забранени. Сменено и изключено от редовете на алпинизма е и цялото ръководство на Българския алпийски клуб (БАК). Независимо от това далеч от България, на територията на безлюдния

континент Антарктида, един скалист и остър 2300-метров връх е назван с името на големия организатор и деятел на туризма – **връх Брокс**. Според американското картографиране на Антарктида от 1961 г. върхът има следните координати: 78° 01' 32.7" ю.ш. и 86° 18' 34.0" з.д.

На българските туристи, алпинисти и спелеолози Хелмут Брокс е оставил множество авторски и редица преводни статии за постижения на чуждестранни планинари, както и статии за теорията и практиката на планинарството. Особено ценни са били и материалите му по въпросите на спасителната служба. Независимо че съдбата му е била свързана най-вече с ЮТС, неговите материали са публикувани на страниците на всички печатни издания по негово време – „Млад турист“, „Български турист“, „Организатор на ЮТС“, както и на по-късните издания на БТС – вестник „Ехо“ и списание „Турист“.

доц. Сандю БЕШЕВ

РАЗСТРЕЛЯНИЯТ ПРЕДСЕДАТЕЛ – СПОМЕН ЗА БОЖКО КОВАЧЕВСКИ

Д-р Божко Ковачевски е последният председател на Българския туристически съюз преди 9 септември 1944 г. Роден е през 1900 г. в Кюстендил. Завършва право и става доктор по юридическите науки в Университета във Виена. Завръща се в България и започва активна обществена дейност. Избран е за народен представител. Той е един от депутатите, подписали писмото за изявите на българските евреи.

Д-р Ковачевски е активен турист. Отначало е член на дружеството в Кюстендил, след това на ТД „Алеко Константинов 1899“ - София, като влиза в ръководството му през 1932 г. В един определен период настоятелството на дружество

„Алеко Константинов 1899“ и Управителният съвет на БТС са обединени и са заедно в помещение на ул. „Солунска“.

Божко Ковачевски е избран за председател на БТС. Като такъв участва в откриването на редица нови хижи, както и в Конгресите на БТС до 1945 г. Негови добри приятели са доктор Буреш, Хелмут Брокс, Мойсей Събев, Лалю Маринов - Ламар и др. Жени се за примадоната на Операта Елисавета Йовович и техният дом става център на духовния живот в столицата.

Идва превратът на 9 септември 1944 г. Божко Ковачевски е арестуван, съден като депутат от т. нар. Народен съд и разстрелян на 1 февруари 1945 г., само на 45-годишна възраст! Съпругата

му, заедно с малката ѝ дъщеря, са изселени от София в Делиормана, като се отнема цялото им имущество. Така кариерата на Елисавета Йовович Ковачевска приключва на 40 годишна възраст. Но нейният музикален талант се предава на дъщеря ѝ Бистра Петрова - преподавател по пиано и музикант в Оперетата в София, както и на внучката Невена, която става оперна певица. Всички те живеят във Франция.

Името на д-р Божко Ковачевски е изписано на паметника на жертвите на комунизма при НДК.

Нека бъде светла паметта на този голям деятел на туризма и председател на БТС!

Минчо СЪБЕВ - турист ветеран

ЕВРОПЕЙСКИ УРОЦИ ПО ЧОВЕЧНОСТ И ДЕМОКРАЦИЯ

„Знаещи, умни, отговорни и изобретателни“ - с тези думи Надежда Стоянова, като придружител, описа групата младежи, участници в обучението по проект „Учене, ангажиране, действие за демокрация“ („Learning, Engaging, Acting for Democracy (LEAD)“). Обучението се проведе между 4 и 14 април т. г. в гр. Хорезу, Румъния. Проектът е финансиран по програма Еразъм+ на Европейския съюз и събра младежи от Румъния, Гърция, Турция, Унгария и България за международен обмен, посветен на образованието за демокрация и активна ангажираност.

СТД „Бачо Киро“ - Дряново е партньор за България на румънската неправителствена организация APDD Pro Dezvoltare Dacia Association по договор № 2024-1-R001-KA151-YOU-000207051. Обучението в Хорезу бе трети съвместен проект между двете организации.

През декември м. г. четирима представители на СТД „Бачо Киро“ участваха в курс за обучители, заедно с представители на 13 държави. Благодарение на партньорството между СТД „Бачо Киро“ и Професионална гимназия по икономика и техника „Рачо Стоянов“ - Дряново през март група от 13 ученици и двама придружители осъществиха младежки обмен с връстници от Румъния и Молдова.

В третия проект по Еразъм+ в Хорезу, Румъния, благодарение на договор за съвместна дейност със СУ „Иван Момчилов“ - Елена, се включиха четирима дванадесетокласници - Дария Лазарова, Кристиан Иванов, Кристина Станева и Цветомир Димитров. Участваха още Дони Петров и Ралица Станимирова, ученици от XI клас на СУ „А. Каралийчев“ - Стражица, Ивиана Тончева от XI клас на СУ „Васил Левски“ - Троян и Ива Барганска - студентка в Пловдивския университет.

За десет дни младежи от пет

държави получиха знания за демокрацията, като използваха и усъвършенстваха английския си език. Още в първия ден изработиха график, определиха правилата за поведение, поставиха си цели и планираха дейности и отговорности. Чрез интерактивни и разнообразни занимания, дискусии и ролеви игри младежите задълбочиха знанията си за демократични понятия, изследваха историята на Европейския съюз и на демокрацията, обсъдиха европейските ценности. Гледаха образователни филми, участваха в упражнения и работиха в екипи, чиито състави непрекъснато се променяха съобразно поставените задачи.

Младежите изградиха модели на идеални демократични общества, изработиха карти на Европа и отразиха в тях своята европейска идентичност. Чрез рисуване, диалог и визуални дейности посочиха ползите от членството в ЕС. Обсъдиха ролята, правата и задълженията на европейския гражданин, създадоха плакати, участваха в дебати и игри, които стимулират критичното мислене и гражданската ангажираност. Чрез творбите си младите хора отразиха връзката между изборите, пасивността и влиянието им върху обществото.

В играта „Европейски влак“ участниците трябваше да избират спътници във въображаем влак, като отразяват техните възприятия и убеждения. По същото време в Хорезу пристигнаха доброволци от Египет и Мароко, които представиха тяхната гледна точка за демокрацията и за правата на човека.

Чрез играта „Мисията (не) възможна в Хорезу“ младите хора тематично търсиха съкровища - символи на демокрацията и на историята на града. Екипите имаха възможност да го разгледат и да общуват с местните жители. Проведах уъркшоп с местната държавна администрация с обсъждане за това как работи една демократична общност и каква е ролята на местната власт. Младежите научиха лично от кмета как се вземат решения в местната администрация и участваха в симуляционно упражнение - заседание на местния общински съвет. Те проявиха интерес и към работата на местна инициативна група (МИГ) в Хорезу, която работи по сходен начин с МИГ-овете в България и Унгария. Всеки участник имаше роля, предложи идеи и обсъди решения за общността. Така всички получиха по-добра представа за демократичния процес с отчитане на случайните различия и социалните неравенства.

Чрез ролевата игра „Ако бях президент“ младите хора бяха поставени в ролята да вземат решения. Всеки екип получи въображаем бюджет от 6 милиарда евро със задача да го разпредели в полза на гражданите. **Дискусии за приоритети, човешки права, благополучие и отговорност показаха колко зрели и**

ангажирани могат да бъдат младите хора. Размишляваха за шестте ценности, върху които е изграден Европейският съюз - **човешко достойнство, свобода, демокрация, равенство, правова държава и зачитане на правата на човека**, както и за това как да ги прилагат на практика.

В рамките на дейността „Ценностите на моята нация“ всеки отбор създаде творческа, дигитална или физическа презентация на ценности от неговата национална култура. В уъркшоп „Игра на демокрация“ младите хора анализираха реални ситуации от живота на една общност - от инвестиции в образованието до градски решения. Те обсъдиха и предложиха варианти, разработиха позиции и дори гласуваха.

Работилницата „Аз и моята роля“ предизвика младежите да се замислят върху индивидуалните отговорности и права, които предлага държавата. Те анализираха влиянието на икономиката, спорта и европейските фондове в живота на гражданите. Чрез ролева игра изпитаха неравенството при разпределението на ресурсите и се замислиха за сътрудничеството и съпричастността. Участваха в игрите „Министър или президент за един ден“ и дейност на „Жива библиотека“, в която всеки имитира жива книга с реални истории за социални и икономически предизвикателства в неговата общност.

Извън официалните дейности те имаха възможност да се запознаят с местната култура чрез посещения на работилници по грънчарство, манастира Хорезу и парка „Романеску“ в Крайова. В края на международния обмен научиха повече за програмата Еразъм+ и за сертификата Youthpass - важен инструмент за разпознаване на умения, придобити чрез неформално обучение.

Вечерите бяха изпълнени с танци, смях и игри. Денят завършваше с представяне на историята, традиционната храна и култура на всяка от държавите участнички. Младежите изучаваха думи и изрази на съответния език, пееха песни, слушаха музика, изучаваха народни танци.

Ето как описаха българските младежи участието си в проекта:

Ива Барганска: Това бе доста смислено преживяване. Усетих спокойствието да си сред хора, които не те съдят, а те изслушват с внимание и разбиране. В тази среда се научих да чувам и усещам повече думите, гледните точки и чувствата на другите. Разбрах колко важно е търпението - да дадеш пространство на другия да се изрази. Почувствах се свободна да бъда себе си, защото отсреща хората се опитваха да ме чуят и разберат. Препоръчвам участието в такива прояви с две ръце!

Ралица Станимирова: Изправена пред нова и непозната среда, успях да преодолея

моите страхове и колебания, да изразя себе си по-открито и уверено. С всяка стъпка извън зоната на комфорт откривах нови страни в себе си, както и вдъхновяващи хора, които оставиха дълбока следа в сърцето ми. Научих, че смелостта понякога означава да действаш въпреки страха. А чрез създадените познания разбрах, че автентичността помага да свързваш душата си с другите.

Кристиан Иванов: Обучението по проекта Еразъм+ в Хорезу ме впечатли с възможността да се запозная с хора от различни култури. Атмосферата бе изключително приятелска и създаде чувство за общност. Програмата включваше разнообразни дейности - от работа в екип върху постери до културни посещения. Особено ми допадна манастира Хорезу и запознаването с местни занаятчийски изделия. Научих много за традиции и обичаи в Румъния, както и за начина, по който младежите в други страни мислят и работят. Работата в екип ми помогна да подобря нивото на английския си език. Единствено не ми хареса дългото и изморяващо пътуване до Хорезу. Въпреки това с две ръце заявявам, че при първа възможност ще участвам отново!

Цветомир Димитров: едно незабравимо Еразъм+ приключение, което ще остане завинаги в сърцето ми. С невероятна комбинация от хора от цял свят започнахме като непознати, а завършихме като семейство - със смях, съзвиз и с много истински приятелства. Не съм си представял, че за толкова кратко време ще се привързва към толкова много хора. През тези десет дни научих безценни уроци за културите и традициите на различни страни, за това как се работи в екип, как се изслушва и осмисля чуждо мнение. И най-важното - да бъда спокоен и уверен, когато говоря пред публика. Всички ние имахме обща цел - разбиране, приятелство и свързаност. Приятелствата, които създадохме, ще останат завинаги.

Дария Лазарова: в този проект на Еразъм+ работихме в международни екипи и използвахме различни методи на обучение. Това ми помогна да науча повече за демокрацията, да изразявам мнението си и да говоря уверено пред хора. Преживяването беше обогатяващо, изпълнено с нови приятелства, незабравими моменти и положителни емоции.

Дони Петров: това обучение ми помогна да се откъсна от ежедневието, потопих се в едно дълбоко преживяване, което трудно се описва с думи. Отидох без очаквания, а се върнах с пълно сърце. Срещнах непознати хора, но усещането ми бе сякаш ги познавам отдавна. Хора с различен език, култура и начин на мислене, но с които в същността си бяхме близки. Смеехме се, споделяхме, учехме се един от друг и се променяхме заедно. Научих, че всички ние търсим разбиране и човечност. И че понякога най-ценните връзки се раждат на най-неочаквани места. Надявам се връзките, които създадохме там, да продължат дълго и занапред.

Кристина Станева: Срещнахме уникални хора, създадохме нови приятелства. Заниманията бяха разнообразни и интересни. Тръгнахме си със съзвиз в очите. Очакваме следващото приключение.

Ивиана Тончева: Дните, прекарани в Хорезу, бяха уникално преживяване. Срещнах хора, с които създадохме спомени за цял живот. Върнах се в България, заредена с положителна енергия и надежда за по-нататъшно развитие. Надявам се с наученото да помогна за осъществяване на инициативи в моята общност.

ОТИДЕ СИ МИЛКО ИЛИЕВ - ПРИЯТЕЛ, УЧИТЕЛ И ВСЕОТДАЕН ТУРИСТ

На 11 май т.г. почина Милко Илиев - дългогодишен туристически деятел, когото стотици туристи ще помнят с неговата доброта, всеотдайност и посветеност на развитието на туризма в Дряново и в България, както и на Българския туристически съюз. Бивш член на УС на БТС и десетилетия секретар на ТД „Бачо Киро“ - Дряново, той остави трайно наследство, защото бе приятел, вдъхновител и пример за поколения туристи. Милко организира и участва в хиляди спортно-туристически прояви и дейности (походи, състезания, поддържане на материалната база и туристическата маркировка и др.). Той бе един от приятелите на вестник „Ехо“ и сътрудник на изданието през годините. За своя принос многократно е награждаван с всички отличия на БТС - медалите „Алеко“ и „За особени заслуги“,

значка „Отличник на БТС“, „Плакет на БТС“, грамоти и др. Удостоен е и със званието „Почетен гражданин на Дряново“.

До последния си ден Милко Илиев бе учител, приятел и помагаше с мъдрост и обич на туристите.

Изказваме съболезнования и към неговото семейство, близки, приятели и познати.

Поклон пред светлата му памет!

от Управителния съвет на БТС и редакцията на вестник „Ехо“

МАНАСТИРИ В ЛЮЛИН ПЛАНИНА

Клисурски манастир

Още през средновековието православното християнско население е изградило четири манастира на територията на Люлин планина - **Дивотински манастир „Св. Троица“**, **Клисурски манастир „Св. Петка Епиватска“**, **Горнобански манастир „Св. св. Кирил и Методий“** и **Владайски манастир „Св. Петка и Св. Неделя“**. Въпреки превратностите на историята и тежките години на петвековното турско робство те са оцелели до наши дни. По данни на Националния църковен историко-археологически музей в София четирите люлински манастира са част от Софийската (Мала) Света гора. Наред с още десетина други манастира, които се намират по склоновете на Витоша, Плана, Лозенска и Западна Стара планина, те са просъществували в продължение на векове. Въпреки че многократно са били нападани и разрушавани, тези манастири са играли важна роля в запазването на българското самосъзнание и духовност и са били истинска школа за просвета и родолюбие.

На вниманието на читателите на „Ехо“ предлагаме следния

Маршрут: град Баня – Клисурски манастир „Св. Петка“ – Дивотински манастир „Св. Троица“

Град Баня е разположен е сред хълмиста местност, на 700 м средна надморска височина. Намира се на 16 км. югозападно от София. На който и хълм тук да застанете, погледът се плъзга на север по равното Софийско поле, за да спре върху величествените старопланински върхове, а на юг – по очертанията на Люлин планина.

Баня е селище с хилядолетна история. Като населено място тя е възникнала още в древността около прочутите минерални извори с лековита вода.

Първият, който купил земя в Баня след Освобождението и изградил градска градина, е майор Паница. Построената сграда, която имала 10 стаи, по-късно била превърната в първия хотел в Баня. А опълченецът

Рашко Нешев получил право да експлоатира старата турска баня за шест години и да я отстъпи на селото. Той разширил банята, построил басейн и създал мъжко и женско отделение. Скоро минералната баня така се прочула и толкова много посетители имало, че когато Нешев предавал приходите за деня, той не ги броял на монети, а ги теглел на кантар, на килограм.

В Баня често идвал Патриархът на българската литература Иван Вазов. Славата на Баня започва да расте бързо и на 28 март 1969 г. тя е обявена за град.

Наличието на минералните извори и използването им за балнеолошко лечение и като питейни води, разнообразната природа и благоприятните въздушни течения, обогатени с кислород, превръщат Баня в привлекателен балнеолечебен и климатичен курорт с национално значение.

През последните десетилетия градът бурно се развива като място, предпочитано за почивка, лечение и активен отдих. Изградени са значителен брой нови, модерни хотели, ресторанти и други туристически заведения, които наред със съществуващите санаториуми привличат все по-голям брой почиващи.

Баня е удобен изходен пункт за пешеходни преходи към **Клисурския манастир „Св. Петка“**; **Дивотинския манастир „Св. Троица“** и билото на Люлин планина.

Маршрутът започва от площада на град Баня. Там има спирка на автобус № 42, чиято крайна спирка в София е на ул. „Търново“, близо до столичната метростанция „Сливница“, а последната му спирка е в края на кв. Михайлово. От автостанция Баня тръгва и автобус № 46, с който може да се пътува до село Клисура (8,5 км.).

От площада на град Баня се тръгва в западна посока по ул. „Александър Стамболийски“ и след 50 метра се прави завой вдясно, по ул. „Св. св. Кирил и Методий“. Продължава се по нея до края на улицата, след което се завива вляво по ул. „Варна“ и се навлиза в кв. Вердикал. По нататък, до самия манастир,

посоката е западна. Пътят напуска квартала, преодолява значителна височина с остра серпантина – това е м. Големата. Изкачва се все нагоре и постепенно се открива все по-обширна панорама – вляво до главното било на планината, на изток към град Баня и части от София. Вляво от пътя е м. Умнище (местен топоним, произлизащ от хума – хумнище – умнище). След 1 час и 15 минути от площада на град Баня (4,5 км.) се стига до разклонение на автомобилен път. Вляво, в западна посока, пътят слиза в с. Клисура (4 км), а направо, с изкачване, се продължава към Клисурски манастир. Местността, където двата пътя се разклоняват, се нарича Ръсовица. Мястото е характерно и с това, че тук преминава трасето на електропровод с високо напрежение. До манастира се върви по асфалтирания път още 3,5 км. Този път минава покрай входа на обителта и продължава до военно поделение (още 1 км.).

Общо разстоянието от град Баня до Клисурския манастир е 8 километра и се изминава за 2 часа. Най-прекият начин да се отиде до манастира е като се върви по пътя, който в миналото е бил част от шосето от София за град Брезник, известен тук като „Друмо“.

Клисурският манастир „Св. Петка Епиватска“ се намира на 6 км. (по асфалтиран път) северозападно от град Баня, в землището над село Клисура. Построен преди повече от три века, през годините на робството манастирът е разрушаван и ограбван. Днес е изцяло обновен и изографисан.

Манастирът е разположен високо на северозападното било на планината, откъдето се открива привлекателен панорамен обзор към град Баня и Софийското поле. В двора са създадени условия за краткотраен отдих и подслон на поклонници и туристи при лошо време.

Манастирът е действащ, девически. Храмовият му празник се чества на 14 октомври (Петковден по народния календар).

До обителта може да се отиде пешком за 1 час и 30 минути от Баня и за 30 минути от с. Клисура, докдето пътуват автобуси на градския транспорт, тръгващи от центъра на гр. Баня (автобуси № 44 и 46).

От манастира до с. Клисура се слиза в южна посока за 30 минути.

Пред портите на Клисурския манастир има широка поляна, която често се използва като паркинг за автомобилите на туристи и поклонници. От тази поляна се тръгва в южна посока и след стотина метра се навлиза в млада горичка. Пътеката е ясно очертана и на места се преминава право надолу по стръмнината. Навлиза се в с. Клисура, като се минава покрай къщите, изградени на стръмния склон, и след около 30 минути (от манастира) се стъпва на асфалтирания път, който идва от град Баня. Тук трябва да се поеме надолу по шосето, в източна посока и за около 5 минути се стига до мост над Клисурска река. На моста е поставена указателна табела, сочеща на юг, към Радова махала. Преминава се по моста, като се върви първоначално по асфалтирания път (който по-нататък губи асфалтовото си покритие) в южна посока, към центъра на махалата. В продължение на около 15 минути пътят преминава покрай иглолистни култури.

При появяващите се вляво и вдясно отклонения от пътя се продължава направо по главния път. За 30 минути от моста (1 час от манастира) се стига до центъра (площад „Република“) на Радова махала. Тук, сред множество къщи, придобили вече вилно предназначение, се продължава по пътя в югоизточна посока. Върви се по автомобилен път без повърхностно покритие и след още 30 минути се доближава река Жежова (Голямата река), над която има мост, по който идва друг автомобилен път откъм с. Михайлово. Вдясно на пътя, по който минава описвания маршрут, е поставена табела „Вилна зона Габер“. На това място пътят се разделя, като отиващият в западна посока

води към намиращите се наблизо вили. За Дивотински манастир се продължава в югозападна посока по автомобилния път, който минава по левия бряг на реката. След още 15 минути се стига до ново разклонение, като пътят, който продължава напред, отива до с. Дивотино. За манастира се минава вляво по моста (с бетонни плочи) над Голямата река и със стръмно изкачване в южна посока, край друга вилна зона, за още 15 минути се излиза на пътя, идващ от изток, откъм квартал Михайлово. Тръгва се по него (в западна посока) и след още 15 минути се стига до Дивотинския манастир. Разстоянието от Клисурския до Дивотинския манастир се изминава за 2 часа и 15 минути.

Дивотинският манастир „Св. Троица“ се намира на 5 км. югозападно от град Баня, в землището на с. Дивотино, откъдето идва и наименованието му. Основан е през 1046 г. Разположен е край планински поток, сред гъста по онова време широколистна гора. Многократно нападан, ограбван и разрушаван от турските нашественици, манастирът е бил възстановяван от местното православно население с любов и преданост към християнската религия. Исторически документи потвърждават, че през средните векове е бил важен просветен център. В началото на XIX в. там е създадено килийно училище. Преди последното разрушаване в него е намирал сигурно убежище Апостола на свободата Васил Левски. Дивотинският манастир е възстановен през 1875 г. В днешно време в него са извършени основни ремонтни и подобрителни работи и е електрифициран.

Манастирската църква е малка, еднокорабна и кръстообразна. В нея се съхранява смятана за чудотворна икона на Св. Богородица. В живописния двор има жилищни и стопански сгради, както и чешма с хубава вода за пиене.

Манастирът е действащ, мъжки. Храмовият празник се чества на Петдесетница (50 дни след Великден).

Дивотински манастир

Любомир МИЛОВСКИ: „Не оставяйте мечтите си за неопределеното бъдеще“

Багдад, Ирак

Г-н Мировски, живеем във времена на нискотарифни полети, но Вие сте традиционалист и залагате на автомобил. Какво повече Ви дава той?

Винаги съм смятал, че самото пътуване е част от пътешествието и това, което се случва по време на него, обогатява допълнително. Пътуването със самолет от точка А до точка Б е значително по-бързо, но за мен не е толкова пълноценно като с автомобил и на палатки.

По традиция предприемате повечето си пътувания през пролетта. Дали защото това е най-пъстрият сезон или има друга причина?

Като цяло зависи от дестинацията, но – да. Една от основните причини е, че след зимата нямам търпение да направя някое пътуване. Другата е, че през лятото има много отпуски и по-трудно се взимат голям брой дни накуп. Пък и лятото е времето, през което можем със семейството ми да отидем на обща почивка.

Пътешествията Ви включват пътуване с личен автомобил до Швеция, до Каспийско море, до държави в Близкия Изток (в т. ч. Иран, Ирак, Мароко, Йордания и Саудитска Арабия), дори до Шотландия. Как обаче успяхте да стигнете с автомобил чак до Исландия?

Това може би е най-интересният въпрос. Възможно е, макар да е скъпо. Хората не подозират, че от Дания има ферибот, който пътува веднъж седмично и за около 60 часа стига до Исландия с междинна спирка на Фарьорските острови, което пък е добра възможност да се разгледат и те за около три дена.

Не беше ли по-евтино да летите и да вземете кола под наем, отколкото да стигнете дотам с личен автомобил?

Кандован, Иран

По професия Любомир Мировски е ръководител проекти в IT-фирма за сградна автоматизация, системи за сигурност и видеонаблюдение, а по душа - пътешественик. От 2008 г. обикаля с личния си автомобил по широкия свят и до момента е посетил общо 64 държави. Споделя приключенията си във Фейсбук блога „Диво къмпингуване и пътешествия“ и в книгата с пътеписи „Диво къмпингуване из Европа, Африка и Азия“.

В Исландия колите под наем не са евтини. Ние пътувахме четирима души и си разделихме разходите. А тръпката да стигнем със собствена кола дотам е част от цялостното преживяване и е важна за мен.

Имате ли любимо пътешествие, което да се отличава от другите?

Има такива, които са доста контрастни. Като дестинация Исландия е едно от тях. Саудитска Арабия и Близкият Изток през Ирак е друго. Третото доста емблематично е до Нордкап, Норвегия - най-северната точка на Европа.

проблеми. Предварителните места се търсят само за първата вечер, когато тръгваме след работа и пристигаме късно. Трудно е да се търси на място през нощта. Налагало се е и винаги е сложна задача. Затова в повечето случаи набелязваме за първата вечер, а после се ориентираме на място, като започне да се мръква. Гледаме да се скрием в шубраците, за да не ни видят. Не винаги е възможно, но колкото е по-уединено, толкова по-добре. Такава е стратегията.

Имате ли сте неприятни инциденти при къмпингуване?

Случвало се е, но не защото е забранено, а заради подозрителни съседи. Например,

да скитам по-далеч из Европа, а впоследствие и в Африка и Азия.

Кое е водещото във Вашите пътувания – култура, природни забележителности, срещи с местни хора или нещо друго?

Всичко, защото ако гледаш само културни забележителности, се получава културно пренасяне. Важно е да има планина, някой и друг град, среща с хората, архитектурни забележителности. Аз лично много харесвам етно селищата, защото дават по-ясна представа за бита на хората, както и места извън утъпканите пътеки.

Привличате се с личен автомобил, спите на палатка. Звучи като икономичен начин на пътуване, за разлика от общоприетото мнение, че това е скъпо удоволствие. Имате ли приблизителен бюджет, който си определяте предварително?

Бюджетът зависи от дестинациите, но това е може би най-добрият и икономичен начин за пътуване. За нас е важно да сме компания, а това означава и че си разделяме разходите. За седмица на българското Черноморие някои хора харчат повече пари, отколкото ние за 2 или 3 седмици в някоя далечна страна.

Набелязали ли сте вече следваща дестинация?

Идеи има много, но още не сме се спрели на конкретна. Зависи кога ще е свободното ни време. Прямо това ще подберем подходящото за сезона място. Иначе бих искал да посетя Алжир и Централна Азия.

Имате ли мечтана дестинация?

Мечтани дестинации с автомобил за повече време са Байкал, Монголия, Южна Корея, Япония. За по-кратко - Пакистан и Каракорум.

Не Ви ли съблазнява идеята да включите в плановите си и друг

Диво Къмпингуване из Европа, Африка и Азия

планини и пътешествия на четири колела

Любомир Мировски

континент, където не може да се стигне директно с автомобил? Примерно Северна и Южна Америка.

Из Северна Америка съм обикалял две години доста отдавна, по време на студентски бригади. Със сигурност в даден момент бих се насочил и към Южна Америка, но за там трябва повече време, което за мен е кът.

При Вашите пътувания често изкачвате високи върхове по пътя. Вече казахте за Балканските първенци. Освен това сте изкачили най-високата точка на континентална Испания – вр. Мулхасен (3479 м) и на Мароко – вр. Тубкал (4167 м). Има ли други?

Първенецът на Алпите, на Франция и на цяла Западна Европа – връх Монблан (4809 м) и най-високите върхове на: Австрия – Гросглокнер (3798 м) и на Армения – връх Арагац (4090 м). На Елбрус, първенецът на Европа, стигнахме до 5200 метра и се наложи да се върнем поради влошаване на метеорологичните условия и липсата на акиматизация.

Какво Ви привлича във високата планина?

Уединението, красотата, връзката с природата, предизвикателството да стигнеш до там със собствени сили.

За финал какво ще пожелае на нашите читатели?

Да не спират да четат и да пътуват; да не оставят мечтите си за неопределено бъдеще, а да ги сбъдват.

интервю на Иван ПАНКЕВ

Карта на всички маршрути с личен автомобил

Кое е най-дългото пътуване като изминати километри?

До Западна Сахара, близо 13 000 км. за 18 дена.

А по време?

През Турция, Иран, Ирак и Кувейт до Саудитска Арабия и обратно. То продължи 20 дена.

Любопитно е, че често спите на палатка. Доколкото знаем, в голяма част от Европа, особено Западна и Централна, дивото къмпингуване е забранено. Имате ли сте проблеми в тази връзка и как намирате място – предварително или на терен?

По-скоро не сме имали

в Източна Турция преди седем години извикаха полиция и ни изкараха от палатките, защото ни помислиха за нелегални емигранти. Иначе сме спали дори в центъра на арменско село, защото нямаше по-добро място, но на сутринта бабите ни се радваха. Има много истории около биваците, те са нещо важно. Самото преживяване в лагера вечер и сутрин и споделянето на впечатленията от деня са ценни и приятни, не са само забележителностите, които виждаме.

По време на дългите пътешествия имали ли сте някакви други произшествия?

Произшествия винаги има. Преди пет години в Техеран, Иран ни удариха колата и това създаде доста главоболия. Имали сме разправии и с корумпирани полицаи и граничари. Това са част от нещата. Човек претърпява с годините.

Имате издадена книга - „Диво къмпингуване из Европа, Африка и Азия“. Какво ще намерят читателите на нейните страници?

В книгата са събрани всички истории и пътеписи от последните 16 години пътешествия с верния автомобил. Започва с изкачването на балканските планински първенци. Всъщност, така аз започнах да пътувам. След това разширих кръгозора и взех

Хегра, Саудитска Арабия

ВЕЛИКДЕН СРЕД ПРИРОДАТА

В нашия клуб на туристите ветерани е традиция всяка година на третия ден на Великден да провеждаме поход. Решихме да отидем в местността Жълти хан на около 7 километра от гара Тополица, където в миналото е имало селище.

На 22 април т. г. рано сутринта 12 туристки се събрахме на гарата в Айтос. С нас бе и новото попълнение на групата – Анастасия. След половин час сляхоме на гара Тополица. Посрещна ни местен жител, наш стар познат и бивш хижар на хижа „Здравец“, за да ни упъти да вървим по непознат за нас маршрут. Той ни изведе извън селото, повървя малко с нас, посочи ни накъде да вървим и маркировката за Жълти хан.

В хладното утро с бодра стъпка заизкачвахме южен склон на Източна Стара планина. Известно време вървахме по чакълест път, по който в миналото са минавали керваните от Европа за Азия. Продължително време се движихме по горска пътека край Сухата река. Теренът бе планински – изкачване, спускане, прескачане на поточета,

а веселите птичи песни ни правеха компания. За радост чухме и кукувица – за късмет и богатство имаме в себе си пари, каквото е народното поверие. Край нас се редуваха раззеленени храсти, напъпили дъбове, широколистни дървета; трева, изпъстрена с жълти глухарчета, синьо-лилави съцветия на кукувиче мляко – чудно възшебство от разнообразни багри.

От височината се откриваше прекрасна гледка към полето с нащфяла рапица, селата и дори град Карнобат.

Сухата река ни изненада. Имаше вода и дори малко красиво водопадче с дълбок вир под него, което провокира някои да снимат и да правят селфита.

Не мина и без перипетии. На много места пътеката въобще не личеше, не навсякъде намирахме маркировката. Газехме през буина трева като по мек пухкав килим и това ни забавляваше. Личеше си, че пешеходци тук почти не минават. По дърветата и храстите поставяхме разноцветни вързалки (предвидливо донесени от водачката ни Ирина), за да не се лутаме на връщане.

Към обед благополучно стигнахме до заслон с маси, пейки и печка, построен от ловци. Ние обаче се разположихме на меката зелена трева край него. Направихме трапезата и обядът бе придружен със смях, песни, веселие... Набрахме си прясна коприва.

След това тръгнахме по обратния път към Айтос. Хубавият слънчев ден, красивата природа и приятелската атмосфера ни заредиха със сила, енергия и весело настроение. Надяваме се и на новата туристка да и е харесало, да има желание и друг път да идва с нас.

Уморени, но доволни се прибрахме у дома в радостно очакване на следващото приключение.

Станка ДАНОВА –
КТВ „Чудни скали“ – Айтос

БИСТРИШКИЯТ ВОДОПАД – ПЕРЛАТА НА РИЛА

Заредени с много очаквания и голяма доза нетърпение, ние, туристите от ТД „Осогово“ - Кюстендил се запътихме към новото предизвикателство - едновременно пътешествие до Бистришкия водопад. Той се намира в затътената и криволичеща клисура на Бистришката река. Екопътеката започва от село Бистрица и завършва в местността Самоковището. Пътят е изключително живописен, особено през пролетта. Окъпаната в зелено Рила планина изглежда още по-величествена, а погледът се губи в обвитите в зеленина върхове. От дясната ни страна се чува веселият грохот на реката, която се вие през големи и малки камъни, скрива се сред храсти и паднали дървета. По маршрута има дървени беседки и пейки, много удобни за кратка почивка или пикник сред природата. За любителите на скалата на открито има оградени с камъни огнища. Особено впечатляващо е скалистото плато и панорамната площадка с невероятна гледка към долината на Дупница.

Неусетно, след множество снимки и сладки приказки, ето го и него... приказен, буен и шумящ... с цялото си величие. С нетърпение минаваме през мостчето, чуваме шума на водата, примамливо канеща и подсказваща за своята красота... Усещането е странно. Всяко природно чудо е уникално и несравнимо.... Колкото и прилагателни да наредя едно след друго ще са малко, за да опишат неговата красота – на една малка частица от богатата природа. Колкото и да си чел, колкото и снимки да си гледал, не е достатъчно... просто трябва да се види и да се усети.... Даваш си сметка колко велик творец е природата, чувстваш се малък и незначителен. И толкова заплънен, че не може да си тръгнеш ей така... затваряш очи и оставяш капките вода,

огрени от слънчевите лъчи, да измият сивотата в душата ти и да внесат радост и желание за живот... Стоим и гледаме, забравили дори за фотоапарата, който допреди малко използвахме така ожесточено. Сякаш вкусваш първата лъжичка от много вкусен десерт и знаеш, че следващата ще е още по-хубава. Опитваме се да запечатим тази приказка в няколко снимки, но се усмивваме при мисълта колко невъзможно е това... Всяка минута всичко се мени, а слънчевите лъчи придават нови и нови краски.... Макар височината на водопада да не е повече от 35 метра, красотата му мигновено ни пленява. Въпреки че на пръв поглед изглежда непристъпен, пръснатите из подножието му скали примамват да се докоснеш до него съвсем отблизо. Посядаме за миг точно в подножието, където с пълни шепи се изсипва водната благодат. Попиваме водните капки, носещи напевната, весела песен на водопада. Вдишваме дълбоко, сякаш се опитваме да поемем възможно повече от тази красота. Усещането е приятно и прекрасно...

Оставахме ни още около 3 километра до местността Самоковището. Там обядвахме и след кратка почивка поехме по обратния път. Тръгнахме си усмихнати, с приповдигнато настроение, сякаш отнасяме с нас частица от тази красота. Денят вече бе към своя край и героите бяха уморени. С нетърпение очакваме следващата среща с красотите на природата ни.

Туристите изказваме специална благодарност на планинския водач Виктор Викторов, който се погрижи за безопасността и приятното преживяване в тази дива част на Рила планина.

Силвия МИХОВА –
секретар на ТД „Осогово“

ДЕСЕТ ГОДИНИ ЗАСЛОН ПРИ КОРНИШКИТЕ ЕЗЕРА

По инициатива на Национален парк „Пирин“ през 2015 г. бе построен заслон в Корнишкия циркус (Пирин), близо до Долното Корнишко езеро (2231 м н. в.). Мястото наоколо се нарича Кривите вади поради меандрите, които водни потоци образуват в тревната площ. Това място е избрано за строеж поради отдалечеността му от пиринските хижи и донякъде заради популярните маршрути из Пирин, както и за разнообразяване на материалната база в планината.

Заслонът представлява масивна кокетна постройка с обширна тераса с камина пред входа ѝ, а във вътрешността има две помещения – входно антре с 6 кв. м. площ за багаж и екипировка, стая с площ 13,5 кв. м. с 6 легла, печка на твърдо гориво и маса. Двете помещения могат да приютят около десетина души.

Външният вид на заслона е в хармония с околната алпийска природа.

Ето няколко маршрута до него.

От град Гоце Делчев – с високопроходимо превозно средство през с. Брезница пристигате на високопланинската местност Чала. От тук продължавате пеша и за около 45-50 минути сте на Долното Брезнишко езеро (Сухия гьол), откъдето за още около 35 минути стигате заслона. Вариант 2: От град Гоце Делчев през с. Корница с високопроходим превоз пристигате на м. Дългата поляна. От тук продължавате пеша в посока север-северозапад и за около 3 часа през местностите Шилака, Мечо корито, Шилигарника и Лишаув рид стигате до заслона.

От вътрешността на Пирин

От хижа „Безбог“ през Попово езеро – вр. Джано – вр. Ченгелчал по главното било на Пирин се достига преваля Корнишка порта. От там се спускате вляво на изток-югоизток към заслона в циркуса. Това разстояние се изминава за около 5 часа.

От х. „Малина“, разположена приблизително на границата между Северен и Среден Пирин, се отива до заслона за около 4 часа и половина. Тръгва се на север през гората в посока към вр. Хлебен, който се намира на главното било на Пирин.

Близо до него е Корнишкият превал, откъдето има спускане към заслона в циркуса.

От заслон „Тевно езеро“ до Корнишкия заслон се пътува около 3 часа и половина. Отначало се върви по пътека на изток, след 20 минути започва спускане към коритото на Третата (Демиркапийска) река. Пресича се реката и по стръмния склон се достига главното било на планината, между върховете Ченгелчал и Демирчал. Продължава се на юг, достига се Корнишкия превал и от тук в източна посока има спускане към заслона.

Пътуването до заслона с разглеждане на близките до него Корнишки и Брезнишки езера ще ви достави рядко удоволствие, ще се възхитите от величието и красотата на тази част от легендарния Пирин.

Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

СПОМЕН ЗА АЛПИНИСТИТЕ ЛЮДМИЛ ЯНКОВ И СТОЯН НАКОВ

Кюстендилската общественост почете паметта на един от големите герои в алпинизма – Людмил Янков. За поредна година ТД „Осогово“ организира отбелязване на годишнината от смъртта на Людмата и Стоян Наков.

Людмил Янков загива само на 34-годишна възраст в любимата му планина Рила, в подножието на връх Камилата. На фаталния 17 април 1988 г. героят е рамо до рамо с алпиниста Стоян Наков. Двамата падат от 200-метрова скала, след което тръгва лавина и ги затрупва. Сърцето на Янков спира там, където е биело най-сило през годините.

Пред паметния знак на алпиниста дойдоха кметът на Община Кюстендил инж. Огнян Атанасов, председателят на Общински съвет – Кюстендил Димитър Велинов, зам.-областният управител на Кюстендил Георги Джоглев, председателят на ТД „Осогово“ Христо Абаджиев, роднини и приятели на алпиниста. Тук беше и неговият син Людмил Янков – младши, заедно със семейството си. Стоици деца и ученици също присъстваха на паметното събитие, а от туристическото дружество им подариха специално изработени значки.

Туристически хор „Осоговско ехо“ изпя едни от най-хубавите песни от репертоара си, посветени на Людмил Янков и алпинизма, а внучката на героя от Еверест – Бояна Янкова, рецитира стихотворението му „Цената на мечтата“, което той посвещава на приятеля си Христо Проданов, намерил смъртта си в опит да слезе от връх Еверест на 22 април 1984 година. Два дни по-рано той става първият българин, който стъпва на най-високата точка на планетата. На 20 април 1984 г. Людмил Янков тръгва на спасителна

мисия, след като Проданов не се завръща, но така и не успява да спаси приятеля си.

Не питай за цената на мечтата - бори се, литвай, падай и умирай!... Носи я винаги напред - в ръката, възкръсвай: ставай, искай и намирай! Не я затваряй в себе си, в душата... Изправен дишай, никога не спирай, мечтай за радостта, за красотата! С възторг и трепет, с вяра в чудесата - тя ражда и мира, и светлината, с кръвта заплаща любовта и свободата... НЕ ПИТАЙ ЗА ЦЕНАТА НА МЕЧТАТА!...

Пред присъстващите беше припомнено, че с указ № 11 от 25.01.2025 г. президентът на Република България Румен Радев определя Безименият връх в Рила планина, с височина 2792 метра, да бъде наречен връх Людмил Янков.

С едноминутно мълчание беше почитена паметта на алпинистите Людмил Янков, Стоян Наков и Стамен Станимиров, а след това бяха поднесени венци и цветя.

Отбелязването на 37-та годишнина от гибелта на Янков завърши с със засаждане на дърво от вида „Каталпа“, предоставено от Държавно горско стопанство – Кюстендил, в което се включиха роднините на алпиниста.

Последва и обща снимка за спомен и припомняне на текст, написан от почетния гражданин на Кюстендил – „Човек губи цял живот по нещо. Не е жалко, че накрая ще загуби и живота си, стига да запази вярата в смисъла на това, което прави всеки ден“.

Силвия МИХОВА –
секретар на ТД „Осогово“

КРЕПОСТ СОКОЛИЦА – ЛЕГЕНДА ЗА НЕДА И МАЛКИЯ СТОЯНЧО

Притъмнява! Небето се покрива с черни облаци. Завалиява. Гръмотевици раз-тварят тъмния небосклон, а светкавици осветяват черните вълнисти облаци. Гледката предизвиква дъждовен плач по тъмните риолитни плочи и върхове. Бащи и млади мъже се разделят със своите семейства и отиват да бранят каменните твърдини. Жените потеглят с повити пеленачета към съседните непревзети върхове, скали и пропасти, за да се слоят с непрогледния мрак и скрит от свирепия и кръвожаден враг. Турците се отдават на кървави изстъпления, като не зачитат най-святото у човека - живота и духа, сътворени от създателя на човешкия род, а така и любовта към Бога. Отнемат ти Бога, в който си вярвал, и настъпва един дълъг и продължителен тъмен живот за оцелелите от турския ятаган. Душата ти се лута из разорените села, изпепелени църкви, свети места, върхове, поляни и тъмни гори. Народът-мъченик след дълги дни и години калява Духа български и устоява на турския нашественик....

Там долу всичко е в мрак. Къщи и дюкяни разсипани от огъня на турският аскер. По тесните сокаци се виждат само скитащи кучета в търсене на храна. Насреща глутница от петшест кучета ближат кървавите локви от избитите немощни българи, останали да пазят дом и покъщнина. Навсякъде – надлъж и шир в мокрия въздух на тъмно пълзящите облаци и мъгли се носи миризма на изгоряла човешка плът, воня от разлагащите се меса от избити животни - крави и телета, кози и овце, кокошки и гъски и какво ли още не.

Горе в центъра на селото, на възвишението от китно, нагиздената, кокетна църква „Св.Петка“- стърчат само дебелите каменни стени. Няма я камбанарията със сребристия кръст най-отгоре. Няма я прочутата звънлива камбана, която в празник и делник оглася китната долина на река Черна. След кървавия пожар на богоугодната църква „Св. Петка“, Светиите от овъглените икони при проникване на отделни слънчеви лъчи свеждат поглед и ронят прозрачно-кристални съзвиза изгубения земен Рай и избитите богомолци. Все пак борбата не е приключила. Там в небесата горе, в скалните зъбери на самия връх, се белее българската твърдина - Соколица. Според археолога Никола Дамянов тази крепост е наследница на старо тракийско светилище и твърдина. Планинците от този край през онова време са съградили широка и висока каменна стена от естествен и дрян камък, споен с бял хоросан.

Обръчът около крепостните

стени се стеснява. Зад каменните стени се приютяват защитници, старци, деца, майки с малки деца и пеленачета. Битките стават все по жестоки. Защитниците остават без вода и храна, но духът устоява на тези несгоди, не се предава, не пада в краката на поробителя... Децата плачат, старците палят свещи и се молят на Бога, а майките с широко отворени очи се вглеждат в тъмното небе и през него търсят Бога, но виждат само ужасите, които ги очакват, тях, техните души, деца и народа български....

До западните скали на крепостта, до големия стар бор, Неда повива малкия Стоян, а той изгаря от температура, гърчи се в несвист и от време на време издава предсмъртни стонове. Неда плаче, поглежда безнадеждно и отчаяно малкия Стоян и взема решение.

- Смъртта настъпва, ще се мре, но ще се опитам да спася малкия Стоянчо! В Станимака има много добра знахарка - лечител, която цели много болести, ще опитам при нея да отида.

Затъмненото слънце клони към Перелика, още малко и ще падне лепкавият тъмен мрак. Неда оглежда групите околонея. Уверява се, че никой не се досеща за нейното намерение да поеме към вероятната спасителка на Стоян. Той, милият, продължава да излива болката си чрез продължителен плач. Едри, кристално чисти съзвиза се стичат по бялото му лице и оставят тъмни черти по техния път надолу към брадичката, вратлето, та чак до топлите му гърди. От време на време игрият, палавя тър милва Стояновата главичка с русите къдрици... Няма го храбрият татко на болното дете. Той водеше групата бранители на Възвишението в центъра на селището. В кървав-ръкопашен бой Димитър падна смъртно прободен в гърдите, право в сърцето, до широките зидове на църквата. Неда и Стоян останаха без съпруг и баща в този съдбоносен момент, когато озлобените поробители пробиха отбранителния вал... И

тръгнаха с останалите живи към последната твърдина с широки и високи стени - Соколица. Там се приютиха за седмица, но болното момченце продължаваше да вдига температура и плачът се усилваше....

Тайния вход е близо до нея и болното плачещо дете. Ще се промъкне безшумно през него, но детето плаче. Взема кърпата от главата си, внимателно я увива около устата, оставя място за дишане от малкото носле. Детето спира да плаче или поне не се чува плачът му. Внимателно излизат от тесния процеп между скалите, тръгват по тясната пътека, заобикаляйки турските постове и се отправят към върха - голямата Соколица, а оттам все на север към града, към Станимака. Турците са много и са навсякъде. Трудно се върви, на места трябва да се лази, да се прикриват от техните постове. Ето, полунощ минава като топъл полъх. На изток небосклонът се избистря, звездите бързо, бързо затрептяват, те пък за къде са се забързали. Луната изплува от светлия облак, но със светлината си издайнически показва на поробителите къде се намират двамата бегълци. От време на време майката и детето се крият зад столетните борики и затайват дъх до отминаване на смъртта... Продължават напред. Разсъмва се. С първите лъчи Неда и Стоян достигат седлото под големия връх. Поспират на полянката за кратка почивка. Слънцето е озарило с червен цвят скалистия връх. Време е да продължат, но краката отказват „стенат“ - още малко, още много малко почивка“ и тялото се отпуска, поляга на зелената трева. Това „малко“ е фатално, защото отгоре идва озверяла група, накичена с оръжия, неприятни мъже. От далеч съзират купчинката жива плът, спират за секунда и в несвист политат към спящите майка и син. Мечовете са готови за посичане на беззащитните създания. В този миг Неда протяга ръце, притегля спящото дете до гърдите

си и побягва. Спява се, пада и отново тръгва напред. Ръцете са окървавени, но здраво държат малкото Стояново телце. Погледът ѝ е устремен към трудно достъпния каменен връх. Ще успее ли да се изкачи и да запази свободния дух, да запази българската религия и памет, чрез свободен полет от голямата отвесна Пропасть към нейния Бог. Прави още няколко крачки, пада и цялата глутница от кръвожадни мъже с блестящи очи и вдигнати ятагани, насочени към живата купчинка от майка и дете. Изправят майката, детето лежи безпомощно на земята...

- Къде е тайната порта на калето/крепостта/?

Неда повдига уморен поглед, а той се рее на изток в небесата. Удрят я през лицето с крив ятаган, издава само един болезнен стон. Стоянчо издава може би последни предсмъртни стонове. В този миг небето притъмнява. Към заветния връх се насочва снежнобял облак и го обгръща в бялата си пелена. Повдигат малкото телце, подхвърлят го нагоре с готовност да бъде посечено още във въздуха. От сребристия, светъл облак бял Ангел-пазител се спуска към русото дете, размахва криле, раздвижва въздуха във вихрушка и отлита заедно със Стоянчо към небесната шир. Турците онемяват от случилото се, остават още миг вцепенени. Тъмните облаци бавно се отдръпват и отново настъпва светлина. Неда, окрилена от Божествения знак, отправен към летящото си дете, тръгва още по енергично за запазване на Духа си. Още миг и е на върха, но енергичен млад турчин я настига и посича. От този миг до настъпване на блажената смърт, майката проклина нападателите и мечтае да отиде до своя Син. Денят минава бавно и тежко.

Привечер подухва лек ветрец, но замръкналите турци чуват детския плач, писъкът и жалбите на майката. Това състояние се случва всяка вечер. Повече тук турски крак не стъпва, защото проклятието на майчината горист и любов по божествения син не напускат този връх и това място, а всяка нощ до тъмна доба се явяват отново, и отново, и отново.

И след време, та до ден днешен, планинците и пътниците не смеят да замръкнат около връх Соколица. Падне ли вечерният мрак, всяко живо същество гледа да се отдалечи от Вълчия преслап. И днес, дори и при най-тихия ветрец, долита тъжната история за Стоян и Неда, за българите планинци и за Родопа планина.

Ако и Вие желаете да чуete тихата приказка за майка и дете - вpletена във виолетово-сребристия цвят на нощта, елате на Вълчия преслап.

доц. Тодор ТОДОРОВ

б.р. материалът се публикува без редакторска намеса

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

РУСЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – гр. Борово - 0887 51 74 33 и 0896 71 51 89
ТД „Янтра“ – гр. Бяла - 0896 76 61 07 и 0888 72 21 11
СТПА „Академик“ – гр. Русе - 0882 96 63 69 и 0885 33 50 04
ТД „Приста“ – гр. Русе - 0887 43 03 74; 0888 22 12 34 и 0878 47 24 21
ТД „Сексагинта-Приста“ – гр. Русе - 0896 81 40 18; 0888 92 48 18 и 0896 81 40 01

СИЛИСТРЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Дочо Михайлов“ – гр. Силистра - 0882 96 64 55 и 0882 96 64 54
ТД „Караджата“ – гр. Дулово - 0882 99 50 39 и 0893 60 28 98

СЛИВЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „100-те войводи“ – гр. Сливен - 0899 82 50 74
ТД „Алеко 1900“ – гр. Нова Загора - 0885 23 57 32, 0887 23 76 55 и 0882 96 62 01
ТД „Нова 07“ – гр. Нова Загора - 0888 26 47 75 и 0885 88 88 71

СМОЛЯНСКА ОБЛАСТ

ТД „Студенец“ – гр. Чепеларе - 0886 77 70 17 и 0877 22 29 92
Хижа „Изгрев“ – 0897 72 84 95 и 0896 75 45 33
Хижа „Чудни мостове“ – 0888 47 43 55 и 0899 80 76 71
Хижа „Скални мостове“ – 0882 96 62 78 и 0882 96 62 77
ТД „Орфей 1970“ – гр. Девин - 0890 22 25 15 и 0876 53 54 35
Хижа „Орфей“ – 0890 22 25 15
Пещера „Дяволското гърло“ – 0890 22 25 15
ТД „Карлък“ – гр. Смолян - 0886 93 66 44 и 0889 21 87 80
Пещера „Ухловица“ - 0888 91 22 12
Хижа „Смолянски езера“ - 0889 90 65 95
Хижа „Преспа“ - 0887 90 40 77
Хижа „Студенец“ – 0886 93 66 44
ТД „Перелик“ - с. Широка лъка - 0988 80 08 50
ТД „Родопей“ - с. Ягодина - 0895 65 85 58, 0889 90 36 42 и 0895 65 85 50
Ягодинска пещера - 0895 65 85 58
Хижа „Тешел“ – 0895 65 85 53 и 0895 65 85 54
ТД „Триградски скали“ - с. Триград - 0896 71 51 75 и 0879 17 08 08
Хижа „Триградски скали“ – 0896 71 51 74
ТД „Момчил юнак“ – с. Момчиловци - 0878 71 82 52
Хижа „Момчил юнак“ – 0878 71 82 52
ТД „Сдружение на планинските водачи „ГИД“ – гр. Смолян - 0895 65 85 46

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако между-временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набирание на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен денонощен пост

EXO
ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС
РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирание; Алексей Жалов - почетен председател на Балканския спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

УЧЕНИЧЕСКИ ЛАГЕРИ НА БТС - 2025 ГОДИНА

Тази година Българският туристически съюз предлага ученически лагери на вниманието на родители и учители - едnodневни, двудневни, трidневни и летни лагери.

Едnodневна ученическа екскурзия

Място: хижа „Момина скала“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:

Тръгване от София 8.30 часа. По пътя към хижата се прави отбивка за разглеждане на Дендрариума, който има научно-образователно и културно-просветно значение. Дендрариумите са специализирани за отглеждане на определени видове дървесни растения. Районът е предназначен за отдиш и развлечение и се нарича още „дендропарк“. Пристигане в района на хижа „Момина скала“, разположена пред огромна поляна, с кътчета за хранене и детска площадка. Обяд сред природата (децата си носят сандвич и вода от къщи). В близост има ресторант и сладкарница, където може да се закупят лакомства и напитки, по преценка. След обяда следват занимания в природата. 15:00 часа – отпътуване.

ЦЕНА: 55 лв. при група от 20 деца.
При група от 15 деца цената е 66 лева.

Цената включва: транспорт с лицензиран автобус; инструктор/аниматор; планинска застраховка.

Двудневна ученическа екскурзия

Място: хижа „Момина скала“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:

Първи ден: Тръгване от София 8.30 ч. (9.00 ч.). По пътя към хижата се прави отбивка за разглеждане на Дендрариума, който има

научно-образователно и културно-просветно значение. Районът е предназначен за отдиш и развлечение и се нарича още „дендропарк“. След пристигане на хижа „Момина скала“ – настаняване и обяд сред природата (пикник, ако условията позволяват). Поход до хижа „Родината“ и разходка из околността. Връщане, игри на поляната. Вечеря и детска дискотека.

Втори ден: Закуска, занимания сред природата: разпъване на палатка, първа помощ в планината, алпийски възел и др. Връщане в хижата, обяд. Следобед – ориентиране с компас в района и отпътуване в 16.30 часа към София.

ЦЕНА: 148 лв. при група от 20 деца, при група от 15 деца цената е 158 лв.

Цената включва:

нощувка и храна (първи ден – вечеря, втори ден – закуска и обяд); транспорт с лицензиран автобус; инструктор/аниматор; планинска застраховка.

Цената не включва: първия ден обяд (децата си носят сандвич, вода и др.); лични разходи.

хижа „Момина скала“

хотел „Мальовица“

Тридневна ученическа екскурзия

Място: хотел „Мальовица“
Транспорт: Лицензиран автобус

ПРОГРАМА:

Първи ден: Тръгване от София 8.30 ч. (9.00 ч.). След пристигане в хотел „Мальовица“ настаняване и обяд сред природата (пикник със сух пакет, който децата си носят). Кратки преходи из района. Вечеря и детска дискотека. Нощувка.

Втори ден: Закуска. Поход до Енчовите езера. Връщане в хотела, обяд. Следобед – обучение – разпъване на палатка и необходимите приспособления при посещение на планината, запознаване с туристическата маркировка и ориентирането с компас, първа помощ в планината. Вечеря и вечер на таланта. Нощувка.

Трети ден: Закуска. Занимателни и забавни игри на Меча поляна. Обяд. Следобедни занимания. 16.30 часа – отпътуване.

ЦЕНА: 273 лв. за група от 15 души

Цената включва: 2 пълни пансиона за учениците; 3 пълни пансиона за двама учители и 1 инструктор; инструктор/аниматор; транспорт с лицензиран автобус; планинска застраховка.

Цената не включва: първия ден обяд (учениците си носят сандвич, вода и др.); лични разходи.

Общи условия: Забранява се храненето в автобуса (водата е разрешена).

БТС ОРГАНИЗИРА НОВ КУРС ЗА ПЛАНИНСКИ ВОДАЧИ

Центърът за професионално обучение към БТС организира нов курс за професия „Планински водач“ (летен модул), който ще се проведе в периода 20–29 юни 2025 г. в хижа „Момина скала“, Витоша.

Изисквания към курсистите:

Участниците в курса следва да са с добри физическа подготовка и издръжливост, да имат завършено минимум средно образование и подходяща екипировка, съобразена с терена и променливите метеорологични условия.

Необходими документи:

- медицинско удостоверение;
- планинска застраховка за не по-малко от 1000 лева;
- лична карта;
- 2 снимки;
- копие от дипломата за завършено образование.

Материални условия и заявки:

Таксата е **2300 лв. и ВКЛЮЧВА** нощувки, храна, хонорари на преподаватели и административно обслужване.

Заявки се приемат на тел.: 0882 966 308 и на имейл: bts.orgashkova@gmail.com

Записването става след предплащане на капаро в размер на минимум 1000 лв. най-късно до 2 юни 2025 г. Заплащането се извършва в брой срещу фактура с касов бон в офиса на БТС или по банков път.

Курсът ще се проведе при минимум 12 записани участници. Капацитетът на групата е до 20 души, в т.ч. главен преподавател и медицинско лице. След попълване на максимално допустимата бройка, приемането на заявки се преустановява. Не се допуска включването на други участници по време на обучението.

ПЛАНИНСКА ПОЧИВКА В ПИРИН НА ХИЖА „ВИХРЕН“

Място: хижа „Вихрен“, Пирин
Начални дати: 29 юни, 6 юли, 27 юли, 24 август

ПРОГРАМА:

Първи ден: пристигане и настаняване в хижа „Вихрен“. Запознаване с групата и кратка разходка в района. Вечерта начертаване на план за преходите, в зависимост от физическите възможности на групата. Необходимо е да се планират преходите в различните дни, като се редуват натоварващи и разпускат дни.

От втори до пети ден: в Пирин планина възможностите за преходи са многобройни. Както вече споменахме, изборът ще бъде на водача и на туристите. Възможности за изкачване на следните върхове: Вихрен и карстов ръб Кончето; Муратов връх с езерата под него; върховете Бъндеришки чукар и Тодорка. Туристите, които избират дни за почивка, имат възможност да се наслаждават на красивите Бъндеришки езера.

Шести ден: хижа „Вихрен“ – Банско. Последен ден, в който може да се насладим на пиринските красоти, преди да се разделим с групата. За финал може да се ползва минерален басейн в Добринище или в селата Баня и Елешница.

ЦЕНА: 410 лв.

Отстъпки за учащи и пенсионери - 30 лв.
Цената включва: 5 нощувки в хижата, 5 закуски, планинска застраховка, лицензиран планински водач.

Цената не включва: транспорт до хижа „Вихрен“; храна за обяд и вечеря, която е на свободна консумация в хижата.

ПО КАЙЗЕРОВИТЕ ПЪТИЩА В РИЛА

ДАТИ: 19 юли, 9 август

Първи ден: Говедарци – х. „Мечит“. Изходен пункт с. Говедарци. Пристигането може да бъде самостоятелно, но има вариант да организираме трансфер от София. От тук следва едно загряващо изкачване до хижата, после може да се разходим в района. Вечеря и нощувка.

Втори ден: х. „Мечит“ – Фердинандовия/Кайзеровия път – вр. Мечит – х. „Рибни езера“. Започва се с изкачване на връх Мечит, следва спускане и се върви по Фердинандовия път. По него навремето цар Фердинанд е планирал да направи връзка от дворците „Бистрица“ и „Ситняково“ до Рилския манастир и да води високите си гости през високата планина. Следва почивка и обяд сред природата. В късния следобед пристигаме на брега между двете Рибни езера. Тук отсядаме в хижата за два дни, с възможност да обиколим повече върхове. Вечеря и нощувка.

Трети ден: връх Йосифица, Сврадлиовото езеро или обиколка на района. В този ден има няколко варианта за преходи, но водачът решава в зависимост от възможностите на туристите в групата. Може да се изкачи връх Йосифица, да се направи разходка до най-голямото езеро на Балканите – Сврадлиовото, или голяма обиколка на венец от върхове. Вечеря и нощувка.

Четвърти ден: х. „Рибни езера“ – х. „Грънчар“. Билен маршрут в два варианта, които водачът ще предложи. Няколко изкачвания и слизания с невероятни гледки към Пирин, Родопите и Рила. В плана за деня е и връх Налбант. От тук има само слизане до х. „Грънчар“

хижа „Мечит“

и едноименното езеро. Настаняване, почивка, вечеря и нощувка.

Пети ден: х. „Грънчар“ – Кайзеровия път – х. „Марица“. След закуска се тръгва по билната пътека, следват извивките на стръмни рилски склонове, а в далечината се възхищаваме на Ибър, Равни чал и Белмекен. Пресичаме водите на Ропалица и започваме изкачване към поредното рилско плато. Разходка до Ортачал или Ченгене чал. Следва спускане към Марица и малко след пресичане на реката се озоваваме пред едноименната хижа. Почивка, вечеря и нощувка.

Шести ден: х. „Марица“ – Царска Бистрица в Боровец (Чамкория). Закуска. Потегляме и преминаваме през ловната резиденция „Саръгол“, летния дворец в Ситняково и за финал – самата царска резиденция в най-стария курорт у нас – Чамкория, днес Боровец. Трансфер до колите в с. Говедарци, обяд в „Последен грош“ и отпътуване.

Цена: 560 лева. **Включва:** 5 нощувки, 5 закуски, 4 обяда и 5 вечери, лицензиран планински водач, планинска застраховка.

Отстъпки за учащи и пенсионери: 30 лв.

Цената не включва: транспорт до изходния пункт, трансферите – около 20 лева (зависи от броя туристи).

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ

тел.: 0882 96 63 00
имейл: infocenter.bts@gmail.com

